

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

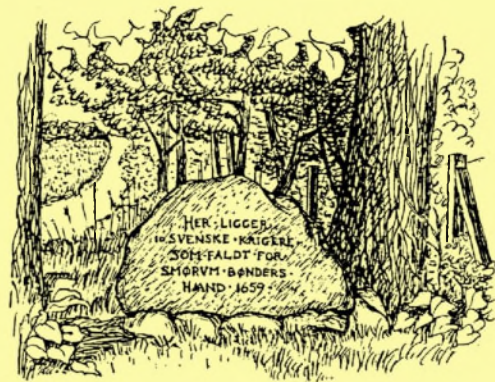
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

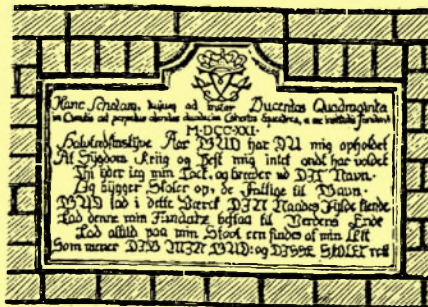
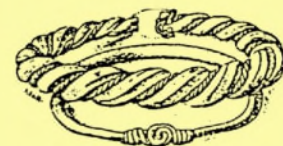
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ISSN 0905 8834

Årsskrift 2011 Ledøje-Smørum Historisk Forening og Arkiv

**Årsskrift 2011
Ledøje-Smørum
Historisk Forening
og Arkiv**

Foreningens bestyrelse

Formand	Anni Agerskov	4465 4720
Næstformand	Inga Nielsen	4497 3696
Kasserer	Knud Remi Christensen	4466 3452
Sekretær	Inga Nielsen	4497 3696
	Finn Sølvbjerg Hansen	4465 9927
	Hans Bindslev	4497 6668
	Line Ludvigsen	4465 3547
	Bent Thygesen	4497 5054
Suppleant	Hannah Rank	4465 1970
Revisorer	Ebbe Engmark	4465 2829
	Niels Henrik Rank	4465 1900

Historisk Forenings Samling

Adresse Smørum gamle Skole
Smørum Bygade 35
2765 Smørum

Åbningstid 1. søndag i måneden kl. 13-16

Lokalhistorisk Arkiv

Adresse Smørum gamle Skole
Smørum Bygade 35
2765 Smørum

Arkivleder Rolf Kjær-Hansen

Telefon 4497 1167

Åbningstid Hver torsdag kl. 10-13
1. lørdag i måneden kl. 11-13
(undtagen helligdage og juli måned)

Indhold

Forord	3
Rytterskoler – et historisk og tidligt typehusbyggeri . . .	4
Fra Ledøje til Zion	11
Gersagergård – en slægtsgård i Ledøje	18
Fra Kongensgade til Kongebakken	26
Ledøje-Smørum Idrætsforening (LSI) april 1953 – november 1954	32
Sct. Georgs Gildet i Ledøje-Smørum	42
Renovering af Tysmosegård i Nybølle	47
Nye genstande	53
Turen til Sicilien	59
Lokalarkivet 2011	62
Historisk Forening 2011	63

Ved citat fra Årsskriftets artikler skal kilde angives.

Årsskrift 2011

Redaktion	Anni Agerskov
	Hans Bindslev
	Knud Remi Christensen
	Line Ludvigsen
	Inga Nielsen
Layout	Fredi Paludan Bentsen
Tryk	Kailow Graphic

Forord

Årsskrift 2011 indledes med en artikel af Nils Erik Andersen om den historiske baggrund for oprettelsen af rytterskoler i Danmark i starten af 1700-tallet. Det er danmarkshistoriens første typehusbyggeri, idet der blev opført i alt 240 rytterskoler, hvoraf en kom til at ligge i Ledøje. Det har været en enorm kraftanstrengelse for Kronen, som stod bag projektet.

Derefter følger en spændende, men også rystende beretning af Fredi Bentsen om, hvordan et mormonsk ægtepar med seks børn i midten af 1800-tallet bryder op fra Ledøje for at drage til Zion i Utah. På den forfærdelige rejse med sejlskib over Atlanterhavet mister de således to børn.

Gersagergård i Ledøje har været i samme slægts eje fra 1590 til 1962. Grethe Bielefeldt, hvis mormor stammer derfra, beretter med udgangspunkt i det, mormoderen fortalte hende som barn, om gårdens og egnens farverige historie.

Derefter gengiver audiolog, Claus Nielsen, Oticons fantastiske udvikling fra Hans Stefan Anton Ludvig Demant startede med en lille cykel- og symaskinevirksomhed i Odense. Det skete under ydmyge forhold sidst i 1800-tallet. Firmaet med domicil i Smørum er i dag verdenskendt med en meget specialiseret produktion af høreapparater.

I artiklen ”Ledøje-Smørum Idrætsforening (LSI) april 1953 – november 1954” afdækker Jes Dahl et hidtil ukendt afsnit af egnens idrætslige historie. Pludselig ud af de unges entusiasme og gåpåmod og med Jes Dahl i spidsen opstod i 1953 en hel ny idrætsforening, LSI.

I år kunne Sankt Georgs Gildet fejre 25 års jubilæum. I den anledning fortæller Poul Erik Christensen om, hvordan Gildet med udgangspunkt i værdier fra spejderbevægelsen har et udviklende og givende fællesskab ved siden af arbejdet med forskellige velgørende projekter.

I artiklen ”Renovering af Tysmosegård i Nybølle” fortæller ejerne, Inge og Bent Ravn, om det store arbejde, de har lagt i at gennemrenovere stuehuset for at føre det tilbage til dets oprindelige udseende fra 1812.

Afslutningsvis følger de faste rubrikker ”Nye Genstande”, ”Turen til Sicilien”, ”Lokalarkivet 2011” og ”Historisk Forening 2011”.

Til sidst skal der lyde en tak til alle vore skribenter og sponsorer, herunder Dansk Lokalhistorisk Forening, for økonomisk støtte. Uden denne hjælp var det ikke muligt at udgive Årsskriftet.

Vore medlemmer, sponsorer, skribenter og øvrige læsere ønskes en rigtig glædelig jul og et godt nytår.

Anni Agerskov og Inga Nielsen

Rytterskoler – et historisk og tidligt typehusbyggeri

af Nils Erik Andersen, Veksø

Årsskriftet har ved flere lejligheder beskæftiget sig med vore tidlige lokale skoler. Første gang i 2000 med artiklen "Rytterskolen i Ledøje" af Poul Clemmensen. Anden gang i 2010-udgaven med Nils Erik Andersens artikel "Da pastor Bindesbøll i Ledøje havde upassende tanker". Denne gang bringer vi en bearbejdning af en artikel, som indgik i bogen "Om lokal skolegang 1720 - 1920" udgivet af nærværende forfatter på eget forlag 2010. Den lokale rytterskole placeres her i tidens mere overordnede danmarkshistorie.

Redaktionen

Det er nu for tiden nok nødvendigt at begynde med, at rytterskoler absolut intet har at gøre med nutidens ride-skoler. Rytterskoler som begreb i danmarkshistorien er knyttet til den tidligste samlede etablering af folkeskoler i landet i begyndelsen af 1700-tallet. Navnet fik de af eftertiden gennem tilknytningen til de såkaldte rytterdistrikter. Det var krongods, hvor fæsteholdernes skatter til Kronen bl.a. skulle gå til at udruste og holde ryttere til kongens faste hær, men altså også til at drive skoler.

Det var i virkeligheden en mageløs kraftanstrengelse, at Kronen – som dengang gjorde det ud for statsmagten – igennem 1720'erne på få år fik opført i alt 240 rytterskoler i 12 såkaldte rytterdistrikter. De fleste skoler blev

Fig. 1. På Frederik IV's sarkofag i Roskilde Domkirke er et relief, som henviser til de mange rytterskoler, der blev oprettet i hans regeringstid. Et udsnit herfra viser fire velklædte og flittigt læsende elever foran en rytterskole. Over den buede indgangsdør kan man netop skelne en sandstenstavle, som bærer den kgl. inskription, der er omtalt på side 9. Del af et foto taget fra "Skolen i kunsten" ved R. Broby Johansen.

Scannet og fotobehandlet af forfatteren.

*Fig. 2. Der står reelt ingen rytterskoler tilbage i den oprindelige udførelse i dag, mere end 250 år efter opførelsen. Nærmest på den originale udførelse anser nogle, at rytterskolen i Lille Heddinge på Stevns kommer. Den her gengivne bygning er et foto af en model af en rytterskole i skala 1:10 fra Københavns Bymuseums afdeling i Brønshøjs gamle rytterskole. Skoleholderens bolig lå til venstre og bestod af dagligstue, soveværelse, køkken og spisekammer. Skolestuen lå til højre. Længst til højre ud for det yderste vinduesfag havde skoleholderen en lille stald med adgang fra husets bagside. Skolens murværk var udført i tegl med brug af de karakteristiske smalle Flensborgsten. Taget var et teglhængt valmtag. Det ses tydeligt, at den oprindelige opsætning af tavlen var med fremspring i det røde murværk over døren. Det skal bemærkes, at de anvendte teglsten var gul/røde, vel mest i det gule spektrum.
Foto: Nils Erik Andersen.*

Fig. 3. Ledøje Rytterskole, her fotograferet i 1903, var i brug indtil 1927. På dette tidspunkt var skolen godt og vel 200 år og fremtrådte stærkt forandret i forhold til den bygning, som blev opført under Frederik IV i 1720'erne. Stråtag havde erstattet tegtag, idet det oprindelige valmtag var blevet lavet til et saddeltag, og murværket var blevet pudset og kalket. Man kan dog stadig skelne placeringen af sandstenstavlen med inskriptionen over indgangsdøren. Huset blev siden solgt til privat beboelse. I 1959 blev tavlen flyttet og opsat på den daværende kommunale centralskole i Smørumovre, nu Søagerskolen. Foto: Ledøje-Smørum Lokalarkiv.

opført på Sjælland, Fyn og de sydlige øer, hvor Kronen traditionelt havde de største jordbesiddelser, men det blev også til et mindre antal i en "østjysk stribe" mellem Kolding og Randers. Det er eftertiden, som har benævnt disse skoler som rytterskoler. Samtiden omtalte dem som

Frederik IV's kongelige skoler (Fig. 2-4). Alle blev opført efter de samme tegninger og beskrivelser. Det var skoletypehuse! Eftertidens navngivning – med drejningen mod det militære – er imidlertid helt forståelig, når man betragter de pompøse sandstenstavler over skolernes

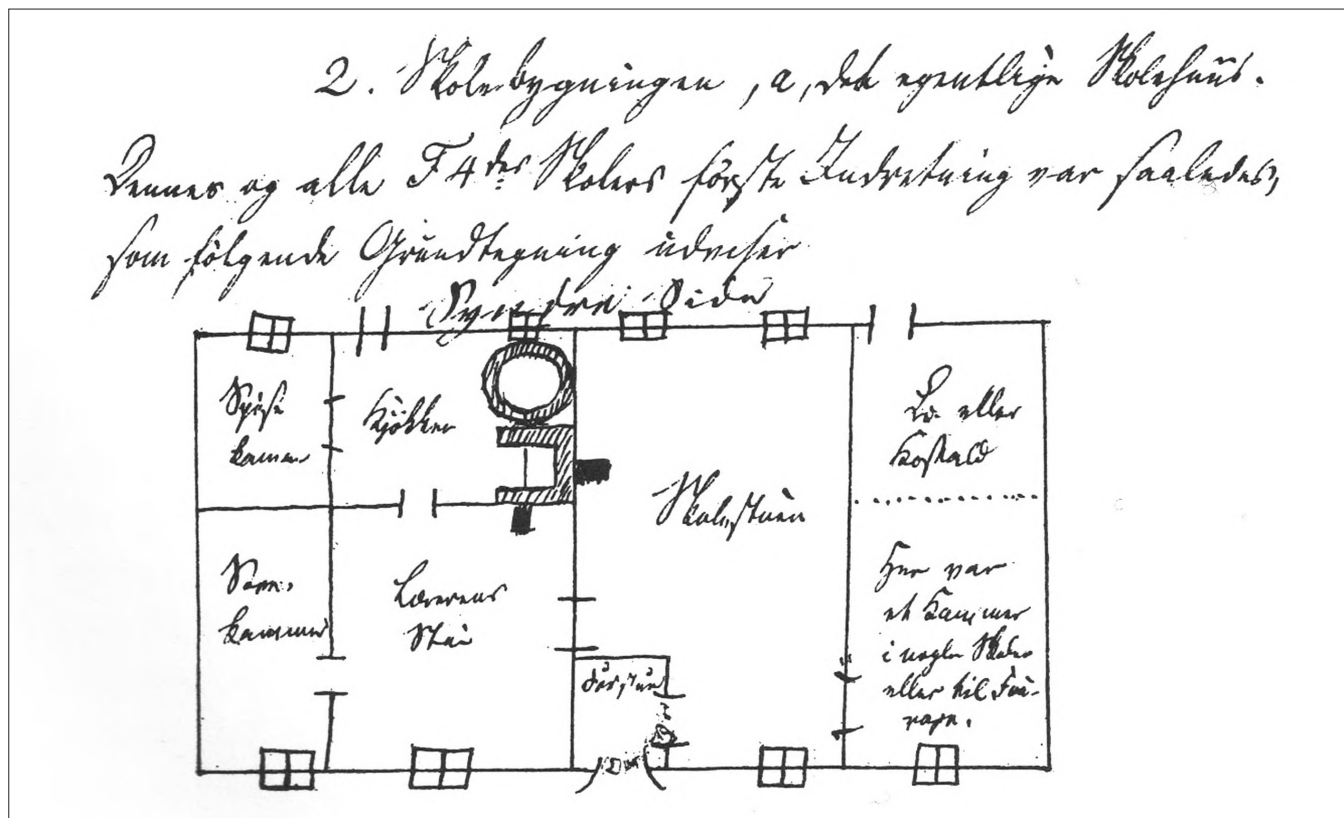

Fig. 4. Skitsetegning med bemærkninger fra et visitatsbesøg af en rytterskoles planløsning, således som den fremgår af embedsprotokollen. Her står: Skolebygningen, det egentlige Skolehus. Denne og alle F.4's Skoler første Indretning var saaledes som følgende Grundtegning udviser.

Lærerboligen ligger til venstre. Fra venstre kan læses: Spisekammer, Køkken (med ovn), Sovekammer og Lærerens Stue. Fra hoveddøren er der først en forstue, hvor børnene satte udefødtøjet og så indgang til skolestuen, som er forsynet med en dør direkte ind til lærerboligen. Længst til højre er So- eller Kostald, idet skitsen har en skillevægsmarkering og en tilføjet bemærkning: Her var et Kammer i nogle Skoler eller til Fourage. Altså et ekstra rum til beboelse eller et rum til opbevaring af foder. Gengivet efter: Bogen om rytterskoletavlerne, p. 17. Stenløse Lokalarkiv 2003 – 575.

smukke, buede hoveddøre. Her ser man nemlig Kronens navnetræk gengivet præcist i sten (side 9) således, som man en overgang også har kunnet se det på rytterregimenternes faner. Den latinske tekst har nok kun kunnet

læses af den lokale præst, men den henviser direkte til rytterdistriktet og dets militære funktion.

Indtil dette tidspunkt havde skoler på landet eksisteret i et eller andet omfang. Adgangen til oplysning gennem

skolegang havde dog slet ikke været på højde med de muligheder, som fandtes i købstæderne. I begyndelsen af 1700-tallet var der tale om en ægte interesse fra statsmagtens side for at give almuen på landet en forbedret skolegang. Motiverne var flere, men det var begyndelsen til den moderne tid, som vi nu kender.

Pietismen havde i 1700-tallets begyndelse så småt fundet grobund i samfundets toneangivende kredse. Det betød, at der blev lagt vægt på en samfundsudvikling, hvor den ledende klasse skulle gøre sig Gud velbehagelig ved at vise stor fromhed og øve godgørelse mod de mindre privilegerede. At samfundets top til gengæld forlangte udvendig fromhed og lydighed mod stat og regime – alle dem, der vidste, hvad der var bedst – siger sig selv! At netop disse følelser har spillet en stor rolle, fremgår også klart af den dansksprogede tekst på sandstenstavlerne. Den udstråler naturligvis den enevældige konges selvbevidsthed, men også hans fromhed, og den indeholder et løfte til Gud om, at disse skoler til de fattiges gavn vil blive brugt til at udbrede Guds navn. Siges skal det dog også, at selv om der kom mange skoler, så var det dog langt fra hele landbefolkningen, som fik forbedrede muligheder for skolegang. En opfølgning på dette punkt fik man med en ny forordning omkring 1740, som bl.a. resulterede i oprettelsen af den lokale almueskole i Smørum.

Læsefærdigheden skulle klart rette sig mod at indlære biblens bud i form af den lutherske katekismus, som gennemgik de 10 bud og sakramenterne. Det var et stærkt argument at kunne henvise til, at ”du kan jo selv læse, hvad der står i den hellige bog”. Læsefærdighed var derfor det, som statsmagten sammen med kirken prioriterede højest. Et middel til at indprente befolkningen de rette kristelige dyder, først og fremmest lydighed mod Gud og øvrigheden samt nøjsomhed. Fra de var helt små! Først Gud, så kongen og så læreren, som var kontrolleret af kirken.

Færdigheder i skrivning og regning kom besluttet i den række på dette tidspunkt. Denne vægtning i skolen mod læseindlæringen varede længe. Det fremgår bl.a. af biskop Balles visitatsnotater. Se Årsskrift 2010 side 4-11.

Egnens lokale rytterskoler

Egedal kommunes rytterskoler faldt under to rytterdistrikter. Under det københavnske lå: Ledøje (Fig. 3), men umiddelbart uforståeligt for os i dag, også Ganløse og Slagslunde. Under det frederiksborgske lå: Stenløse, Søsum og Ølstykke. Indretningsmæssigt har de alle været som vist i fig. 4.

Opdelingen af vort område i disse to rytterdistrikter afspejler en meget gammel amtsopdeling, som først blev ændret mange år senere. Det var en administrativ opdeling, som man også kender i den anden sammenhæng. Da Christian IV i 1640'erne ønskede en ny kongevej anlagt mellem Frederiksborg og Roskilde, forlangte han, at den – stort set – skulle følge en lige streg mellem de to byer. Det indebar, at vejen ved Slagslunde, lidt sydvest for Lyngby, netop ville komme til at gå igennem den nordvestlige del af Københavns Amt. Da amtmanden i Frederiksborg ville have, at Københavns Amt skulle betale for denne del af vejen, gik anlægning af vejen i stå ved amtsgrænsen, idet man gik til kongen for en afklaring af finansieringen. Da kongen døde i 1648 uden at have afklaret sagen, blev vejen aldrig til virkelighed.

Bygningerne

Uanset beliggenhed blev skolebygningerne opført efter faste tegninger og regler. De skulle også opføres til den faste pris af 550 Rdl., som faktisk viste sig at blive bedre overholdt, end man ser ved mange af vore dages offentlige byggerier. Det var nøje foreskrevet hvilke materialer, der skulle anvendes, og hvilken indretning, der skulle være,

Denne sandstenstavle fra Ledøje Rytterskole er en af de mange tavler, som blev seriefremstillet til opsætning og anprisning af statsmagten på de mange skoler. Under det militært inspirerede monogram øverst står en latinsk tekst, som oversat til dagens sprog lyder således:

Denne skole tillige med 240 lignende har jeg i året 1721 opført i de distrikter, som af mig er oprettet til at underholde 12 rytterskadroner.

Den efterfølgende danske tekst er – præget af enevældens selvforståelse – skrevet som en henvendelse fra kongen til Vorherre. Kongen takker her for, at han trods ”Sygdom, Kriig og Pest” er blevet 50 år og nu kan hjælpe de fattige til en skolegang, hvor de bl.a. kan få en god indføring i den kristne lære. Og så ville han i øvrigt gerne se, at hans slægt for evigt kunne forblive på tronen. Sådan!

Læs tavlens ”lidt krøllede” tekst her:

*Halvtredsindstyeve Aar, GUD har DU mig opholdet
At Sygdom, Kriig og Pest mig intet ondt har voldet,
Thi yder jeg min Tack, og breeder ud DIT Navn,
Og bygger Skoler op, de Fattige til Gavn.
GUD lad dette Værck DIN Naades Fylde kiende!
Lad denne min Fundatz bestaa til Verdens Ende!
Lad altiid paa min Stool, én findes af min Ætt
Som meener DIG MIN GUD! Og DISSE SKOLER rætt*

At dette store byggeri på enhver måde skulle mindes af eftertiden kom også til udtryk på det relief på Frederik IV's sarkofag i Roskilde Domkirke, som ses i fig. 1.

Foto: Holger Agerskov.

samt hvad de enkelte arbejds gange måtte koste. Som det fremgår af illustrationerne, udførtes skolerne som bygninger med høj tagrejsning, der i tiden har fremtrådt som virkelig statelige bygninger. De murede op med tidens typiske gul/røde tegl, de såkaldte flensborgsten (smallere end moderne tegl), og fik afvalmet tegltag (Fig. 2). Det har været bygninger af kvalitet, som har hævet sig over det almindelige landsbyniveau, hvor standarden var bindingsværk, lerklinede vægge og stråtag. Det har været byggeri, som var egnet til at bære prædikatet kgl. skole. Placeringerne har da også i næsten alle tilfælde været i umiddelbar nærhed af et andet fornemt hus i landsbyen, nemlig kirken. Således blev det også i Ledøje. En lokal undtagelse fra denne placering fik man med rytterskolen i Søsum, som af uopklarede årsager placeredes der i stedet for ved kirken i Veksø. Det var kirken, som af sit kirketiende betalte til Søsumlærerens løn for også at få undervist Veksø-børnene. Men det er en anden historie.

Tilsyneladende var loftsetagerne fra begyndelsen ikke udnyttet. Måske har spærkonstruktionen ikke gjort dette muligt. Man ved imidlertid, at loftet i Stenløse Rytterskole i en senere tid blev udnyttet, efter at valmtaget var blevet erstattet af et saddeltag med stråtekning. Denne bygningsændring kom på mange rytterskoler med tiden. Således også på skolen i Ledøje. Et godt indtryk af den oprindelige rytterskoles fremtræden som en statelig bygning giver fotoet af en model i 1:10 (Fig. 2). Rent teknisk

er det også således, at en høj rejsning ikke kræver så store og dermed dyre dimensioner af tømmer i konstruktionen. Det kan muligvis have spillet en vis rolle, idet tømmeret ifølge specifikationerne skulle sejles til landet fra Norge. På den anden side betød en høj rejsning mere tegl, men det har på dette tidspunkt – som lokalt tilgængeligt – nok været anset for mere økonomisk.

Kilder

- Erik Cramer m.fl.: Den kongelige skolebygning i Brønshøj, Brønshøj Museum 1996.
- Sigv. Ellkier-Pedersen: Rytterskoletavlerne, Universitetsforlaget i Aarhus 1971. Skalk nr.1 1997.
- Nils Erik Andersen: Kongsdal og en gammel kongevej, Stenløse Historiske Forening Nr. 50, 2005.
- Nils Erik Andersen: Om lokal skolegang 1720-1920. Egedal Lokalhistoriske Forlag 2010.

Supplerende litteratur

- Poul Clemmensen: Rytterskolen i Ledøje. Årsskrift 2000 s. 31-34.

Fra Ledøje til Zion

af Fredi Paludan Bentsen

I maj måned fik foreningen en henvendelse fra Chris Gearheart, Story Producer på ”The Generations Project” (se under kilder). Han rejser verden rundt med amerikanske efterkommere af mormoner. ”The generations Project” havde fundet frem til en familie Meyer med rødder i Ledøje. Chris Gearheart ville komme til Ledøje med et filmhold og repræsentanter for Meyer-familien, som skulle finde sine rødder i landsbyen. Besøget i Ledøje blev dog ikke til noget i denne omgang grundet tidspres. Men familiens historie, som jeg har ”gravet” frem, bør fortælles.

Hvad herefter berettes stammer i hovedsagen fra en hjemmeside over Meyer-familien (se under kilder) suppleret med data fra folketællinger og kirkebøger.

Det første familiemedlem i Danmark hedder Johan Leonhard Meyer. Han kommer til landet fra Tyskland i slutningen af 1700-tallet og finder ansættelse som arbejdsmand ved planteskolen på Frederiksberg Slot. Ved folketællingen i 1801 bor han i *Slottet og tilhørende bygninger*. Han bliver i 1791 gift med Thyra, som findes med to efternavne. Ved giftermål hedder hun Sørensdatte, i folketællinger, Nielsdatte / Nielsen. Meyer-familiens hjemmeside fortæller, at hun kommer fra Malmöhus Län i Sverige, men det kan ikke verificeres.

Johan Leonhard Meyer og Thyra får fra 1794 til 1806 syv børn, fire piger og tre drenge, som alle døbes i Frederiksberg Kirke.

Næste gang, man finder spor af familien, er den flyttet til Ledøje, hvor Johan arbejder som arbejdsmand og gartner ved Kongens Plantage. Han dør 1826, og ved indførelsen i kirkebogens jævnførselsregister står der *Johan Leonhard Meyer, født i Anspak (Ansbach, Bøhmen, Tyskland) 3 maj 1758, konfirmeret i sit 14de år, hvor vides ikke, copuleret (viet) Frederiksberg 1788 (skal være 1791). Thyra lever som enke i Ledøje indtil 1837, hvor hun begravnes som: Thyra Nielsdatte, Enke efter (her står noget, som er meget svært at tyde) Meyer ved den kongl. Plantage ved Lidøe, 71 år gammel.*

Sønnen, Carl Frederich Meyer, bliver gift i Ledøje 1821 med Marie Elisabeth Mogensdatte, datte af bødker Mogens Mogensen og Inger Frederiksdatte. Familien bestod allerede da af far, mor og en søn, Carl. Kirkebogen fortæller at *Carl Friderik Christian Carlsen Meyer, slegfredbarn blev født d. 29. juni 1819, døbt d. 4. juli s.å. som Bødker Mogens Mogensens ældste Datter Marie Elisabeth Mogensdatters uægte Barn med Gartner Meyers Søn Carl Friderik Meyer*. Carl havde lært arbejdet med træer og planter af sin far, Johan, og han står angivet som husmand og gartner i folketællingerne 1834 og 1840, så han har sikkert også arbejdet på Kongens Plantage. Han bliver begravet d. 17. april 1840 som husmand og gartner, 43¼ år gammel. I anmærkningerne står *hængte sig paa Loftet over Tørrehuset*.

Marie Elisabeth Mogensdatte blev den første i familien, som hørte mormonernes forkyndelse. Efter en kort tids læsning af Mormons Bog, blev hun døbt d. 16.

oktober 1852. Mormonerne var måske de bedste til at hjælpe hende over mandens selvmord.

Netop omkring 1850 gik en vækkelsesbølge over Danmark. De fattige kår, de besiddelsesløse levede under især i landdistrikterne, fik mange til at søge trøst i religionen udenfor folkekirken. Prædikanter rejste rundt i landet og samlede folk til møder med forkyndelse om den snarlige udfrielse af nøden.

Straks fra starten mødte mormonlæren både begejstret sym- og antipati i den danske befolkning, hovedsageligt fra de allerfattigste. Denne tro tilgodeså jo netop deres behov, at det hele nemlig ville ende godt og i særdeleshed endnu på denne jord («de sidste dages hellige», der ville blive frelst af Jesus) koblet sammen med, at alle mormoner skulle samles i deres Zion, der fra sidst i 1840'erne var området omkring saltsøen i det nuværende Utah. For at samle de sidste dages hellige blev det et vel gennemorganiseret udvandringsforetagende med lån til de mange fattige, således at der var både religiøse og materielle grunde for emigrationen. Mormonmissionærerne var dengang meget aggressive, og dette koblet sammen med den uhyrlighed, som tilladelse af og opfordring til flerkoneriet var, medførte, at der til tider blussede meget kraftige antimormonske bevægelser op, lige så fanatiske som mormonerne selv og ligeså fanatiske som de jævnlige jødeforfølgelser. (Jørgen Würtz Sørensen: Rejsen til Amerikas Zion. Den danske mormonudvandring før århundredeskiftet, (Fenre, Ålborg 1985). Anmeldt af Gerda Bonderup).

Der blev endog nedsat en kirkekommission, som skulle skaffe oplysninger om sektens udbredelse. Pastor Wohnsen fra Ledøje indberettede i 1854:

I Pastoratet er mig Intet meddeelt om her stedfindende Mormonisme eller andet Secteervæsen. Et Rygte blot har fortalt, at der i Lidoie hos een eneste Mand skal for en Tid siden være holdt en Mormonsamling, men som ei fandt Gjenklang, saa at Man endog under Trudsel bød den hidsendte Mormonpræst (sit venia verbo! (med forlov at sige)) fortrække. Hvad andre Yttringer af Separatisme angaar, da kun blot dette Ene: en Mand i Smørum Sogn har ladet sit Barn ligge udøbt langt over lovmæssig Tid. Da dette blev mig berettet, kaldte jeg Manden til mig og gjorde opmærksom paa det Urigtige deri. Af hans Forlegenhed med Svaret paa min Forespørgsel, naar han vilde lade det døbe, mærkede jeg, at han - som Baptist eller i Egenskab af anden Separatisme — slet ikke vilde lade det døbe i Folkekirken. Jeg foreholdt ham yderligere det Urigtige i saaledes at adskille sig fra alle hans andre Medbeboere i Sognet. Han udbad sig Betænkningstid, hvilket jeg tilstod ham til en vis Termin; jeg har siden ikke hørt fra ham. Naar han endelig erklærer sig, skal jeg derom gjøre Indberetning. Om separatistiske gudelige Forsamlinger har jeg ei hørt Noget; og Menigheden synes at være Folkekirken aldeles hengiven, om endog det kirkelige Liv her - som i mange Sogne omkring Hovedstaden - er mindre vakt.

Mormonerne, eller ”Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige”, var opstået som bevægelse i USA i 1820'erne. De skriver på deres hjemmeside:

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Helliges historie i Danmark begynder i virkeligheden med den danske grundlov fra juni 1849, der gav religionsfrihed i landet, og derved åbnede mulighed for en legal organisering af Kirken. Missionering i Danmark begyndte officielt med Erastus Snøws ankomst til København den 14. juni 1850. Peter O. Hansen kom til København ca. en må-

ned før. Han skrev og fik udgivet en traktat, som han kaldte: "En Advarsel til Folket" - og det var det første materiale udgivet af Kirken i Skandinavien.

Mindre end to måneder efter Erastus Snows ankomst blev 15 personer døbt i Øresund den 12. august som begyndelsen til den første danske menighed.

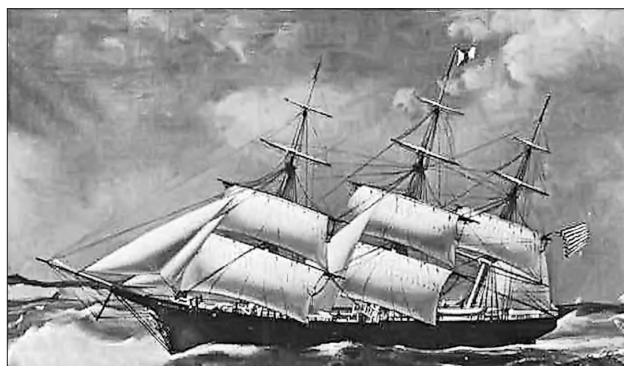
Efter mandens død lever Marie som almisselem, understøttet af fattigvæsenet, i et såkaldt "fattighus", dog ikke Ledøjes officielle. Efter parrets giftermål i 1821, hvor de allerede har en søn, vokser familien med yderligere syv børn, hvoraf de to sidste er tvillinger. Den ældste af disse otte børn, Carl Frederick Christian Meyer, bliver døbt som mormon i 1853. Han var en udmærket taler, og i 10 år virkede han som prædikant i, hvad der kaldtes Ledøje-grenen af "Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige". Så vidt man kan se af folketællingerne, er denne familie de eneste mormoner i Ledøje på den tid. Men rundt i Smørum Herred findes en del familier angivet som mormoner i folketællingerne.

I 1858 bliver en af de såkaldte Ældste, P.C. Christensen, løst fra at præsidere over Ledøje-grenen. Han ville emigrere til Zion, Salt Lake City, i staten Utah i USA. Carl Frederick Christian Meyer havde udfyldt en plads i kirkesamfundet som en god taler med mange prædikener i afdelingen. Han blev udset til at tiltræde den ledige stilling.

Carl Frederick Christian Meyer blev gift i Ledøje med Ane Jensine Casparine Jacobsdatter sidst i 1839. I folketællingen 1850 noteres han som "daglejer, fraværende i krigstjeneste". Han har altså deltaget i krigen mod sin bedstefars fædreland i 1848-50. Parret fik ni børn, hvoraf de tre første døde før fireårsalderen. To døtre døde på skibet under overfarten til Amerika. Men fire

børn, Jacob, Sophia, Bine Marie og Carl Peter nåede frem til Utah, hvor de stiftede familier.

I foråret 1862 blev Broder Meyer løst fra sit embede og familien forberedte sig på turen til USA. Carl Frederick Christian Meyer 42 år, hans hustru Ane Jensine 44 år, hans mor Marie Elisabeth Mogensdatter g. Meyer 67 år, hans børn Jacob 14 år, Sophia 12 år, Inger 10 år, Bine Marie 6 år, Carl Peder 4 år og Josephine 1 år påbegyndte rejsen til Zion den første uge i april. Sammen med dem på turen til Zion var også Carl Frederick Christian Meyers søster, Marie Theresia 26 år, dennes

Skibet "Athena" som bragte familien til New York. Maleri af Bernhard Havighorst i Haus Seefahrt i Bremen-Grohn, Tyskland.

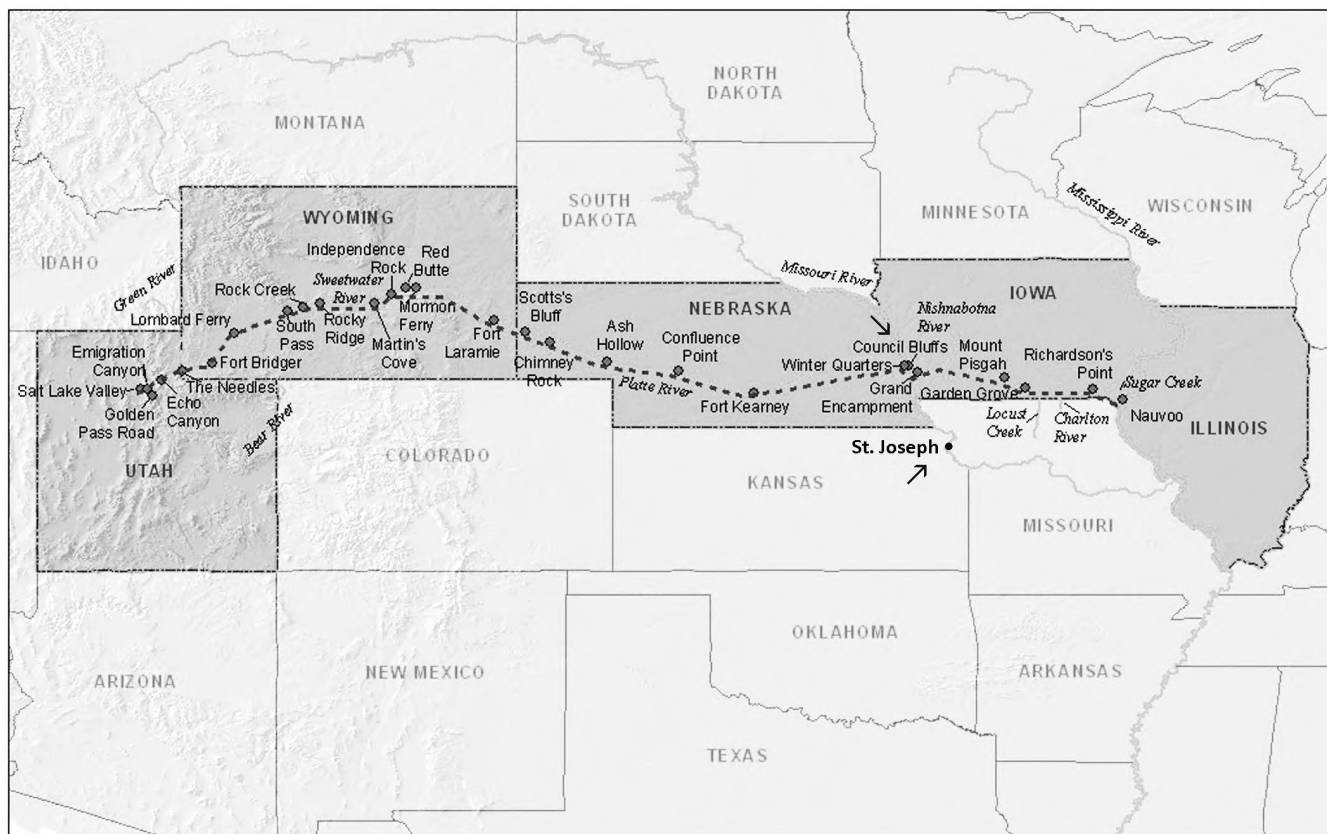
ægtemand Jacob Christensen 31 år og deres søn Carl, som er blandt de 33 børn, som dør under de 47 dage overfarten varer. Den 22. april 1862 forlod familien Hamborg Havn om bord på sejlskibet "Athena".

Den første del af rejsen gik stille og roligt, indtil man nåede Atlanterhavet, hvor vejret blev stormfuldt og mange ombordværende blev søsyge. Skibets fremdrift var meget langsommere end beregnet, hvilket medførte

kraftig rationering af mad og vand. En af lederne på turen, Ola Liljenquist, skrev dagbog over rejsen:

Den 21. april 1862 forlod jeg København i spidsen for 480 sjæle. Dette var det fjerde og sidste hold som udgik fra København mod Zion i foråret 1862. Vi ankom til Hamborg den 22. og sejlede 8 km. op ad Elben, hvor vi gik ombord på "Athena", et tysk emigrantskib. Sejlene blev sat om morgenen d. 24. Vi lærte før vi nåede New York, til vores sorg, forskellen på tysk og engelsk lov

vedrørende udrustning af et emigrantskib til dets lange rejse. For det første, vandet til brug om bord blev taget direkte fra Elben i Hamborg og rådnede længe før vi nåede vores destination. Rationerne var tarvelige og måden de blev fremstillet på endnu tarveligere. Der var langt fra nok til at mætte alle. Kaptajnen, D. Shilling, fortalte at han havde fragtet emigranter over Atlanten i 25 år. Han viste mig jernbøjlerne og håndjernene som blev lagt på emigranter, som ikke lød hans vilje og at han ville også klippe håret af de piger, som havde det

Fra St. Joseph gik rejsen via Missouri-floden til Florence, som i dag er opslugt af Omaha (Council Bluffs), og derfra videre til Salt Lake City i Utah. Fra Florence til Salt Lake City var rejsen på 1.032 miles, ca. 1660 km.

smukkeste, kraftige hår, hvis vi ikke adlød ham som den eneste kok og stoppede med at finde fejl og mangler ved det traktement vi fik. En søndag, efter vi havde afsluttet vores aftentjeneste, tror jeg at han i jalousi over ikke at have nogen indflydelse på passagererne, truede med at smide mig over bord. Jeg tror det var hans agt, men han turde ikke. 38 personer døde som følge af mæslinger, det rådne vand og den dårlige mad. Endelig, efter 7 uger på havet, ankom vi til New York

Efter at være kommet til New York steg emigranterne på et tog mod St. Joseph. En kilde fortæller, at de rejste i kvægvogne. På grund af borgerkrigen (1861-1865) var der mangel på passagervogne. Fra St. Joseph gik turen videre med dampskib på Missourifloden til Florence i Nebraska. Her blev der en lang ventetid på at komme videre. På grund af mange dødsfald blev de fire hold fra Danmark samlet i to hold. Herfra var transportmidlet oksekærre hele vejen til Salt Lake City. Mange familier havde ikke de nødvendige penge til betaling for okse og vogn. Lidt penge kunne tjenes af mændene ved høhøst hos farmerne. Her var der store marker med hø. Senere blev byen Omaha anlagt på disse marker.

På byen Florences hjemmeside kan man læse:

I 1846 ankom mormoner til Missouriflodens østlige skrænter, tæt ved South Omaha, med planer om at fortsætte mod bjergene i vest. Kun få lykkedes det at komme over floden. De slog lejr og ventede på at flere krydsede floden, så de kunne fortsætte rejsen som en gruppe. Det var nødvendigt at få bygget en bedre og større færge, da flere og flere ankom og ville over på den anden side. De nyankomne slog lejr på Iowasiden. Det blev vinter og Brigham Young, som var den ledende figur i Salt Lake City, frygtede for emigranternes sikkerhed. USA's

regering gav da mormonerne lov til at slå lejr vinteren over og sørgede for deres fornødenheder, til de atter kunne forsætte rejsen mod Utah. Brigham Young bad sine trosfæller om lån til indkøb af køer og okser for den seks måneder lange rundrejse efter emigranterne.

Meyer-familien havde fint vejr på resten af turen til Utah, og der opstod ingen uventede uheld. Jacob Meyer, nu en dreng på 15 år, førte et af holdene det meste af vejen fra Florence til Salt Lake City.

Carl Frederick Christian Meyer med familie nåede frem til Salt Lakedalen i september/oktober måned 1862. Carl byggede familien et hjem af ubrændte, soltørrede sten og forberedte jorden til forårssåningen. Carls bror, Wiliam (det må være broderen Vilhelm, der her menes), havde taget turen med til Utah, men havde ladet sin kæreste, Ane Marie, blive tilbage i Danmark grundet pengemangel. Han fik arbejde på et smelteri og sendte penge hjem til Ane Marie, som i 1864 emigrerede til Utah for at blive gift med Wiliam/Vilhelm. Han havde bygget dem, hvad vi ville kalde en jordhytte, da pengene var meget små. Kun elleve dag før hendes ankomst døde han af tyfus.

Da Ane Marie ankom til Salt Lake, blev hun mødt af Vilhelms bror, Carl, og fik fortalt de forfærdelige nyheder. Carl tilbød hende penge, så hun kunne rejse tilbage til Danmark, eller han ville skaffe hende et job, hvis hun valgte at blive. Hun besluttede sig for at blive i Utah, og tre år efter sin ankomst tilskyndede Carls kone ham til at tage Ane Marie som sin kone nr. to. Hun blev kendt som ”tante Mary” i den udvidede familie. Hun blev boende i jordhytten til et større hus blev bygget. De to ægtehustruer kom godt ud af det med hinanden. Kone nr. et led gennem otte år af vattersot, som bandt

"The Gateway Arch" i St. Louis, USA, er et monument over USA's udvidelse mod vest efter Thomas Jeffersons køb af Louisiana territoriet fra Napoleon i 1803. Monumentet er samtidigt byen St. Louis' vartegn, og repræsenterer også byens kaldenavn "Porten til Vesten". Selve buen står på toppen af en knap 15 m høj limstensklint i "Jefferson National Expansion Memorial Park" ved bredden af Mississippifloden.

"The Arch" er USA's højeste offentlige monument. Buen er ca. 192 m høj, udvendigt beklædt med rustfrit stål. Monumentet blev opført i årene 1961-1968 efter tegninger af den finsk-amerikanske arkitekt og kunstner Eero Saarinen. "The Arch" er hul, og der er adgang til toppen med en slags sporvogn.

hende til en seng eller en kørestol. Hun døde i 1875, og ”tante Mary” overtog ansvaret for familien. ”Tante Mary” havde netop født sit tredje barn. Ægtemandens børn med den netop afdøde hustru var alle voksne, og flere havde stiftet familie. Carl Frederik Christian Meyer, som også kaldtes Charles eller blot C.F., døde d. 18. december 1887 i deres hjem i Murray, han var da 68 år. Carl og kone nr. 2, Ane Marie, fik sammen syv børn. Heraf døde to inden etårsalderen. En søn blev aldrig gift, men de andre børn dannede familier, og det er efterkommere i disse familier, som skulle have besøgt Ledøje med henblik på en videoproduktion til hjemmesiden, ”The generations Project”.

En af Ane Marie og Carls døtre, Hannah Theora Meyer, har til sin datter, Hanna Meyer Tame, genfortalt sin mors liv, både i Danmark og i Utah. Det er med hende som kilde Meyer-familiens amerikanske historie fortælles.

Indtil Carl Frederik Christian Meyer i 1840 får skøde på huset på matrikelnummer 39c af Ledøje by, har familien boet til leje, hvor vides ikke. Her bor de, indtil samme matrikelnummer tilskødes Ludvig Larsen 1854. Det er formentlig her i Ledøje Bygade 41, at familien møder en missionær for den tro, de senere tilslutter sig.

Kilder

<http://www.byutv.org/thegenerationsproject/>

<http://liedtkeclan.com/meyers.html>

<http://www.mormon.dk/>

<http://www.historicflorence.org/home.php>

<http://da.wikipedia.org/>

http://www.xmission.com/~nelsonb/ship_desc.htm

Kirkebøger.

Folketællinger.

K.E. Hansen: Afskrift af skøde- og panteprotokoller.
Ledøje Smørum Lokalarliv.

Fakta

Joseph Smith jr. (1805-1844) grundlagde Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige (Mormonkirken).

Smith hævdede at have fået åbenbaringer fra fjortenårsalderen. Han skal have haft åbenbaringer, hvor han så Johannes Døber og måske vigtigst engelen Moroni, der anviste ham stedet, hvor en tidlig amerikansk befolkning havde gemt deres historie, indgraveret på guldplader. Smith hævdede også at have mødt personer, som havde været profeter, men som var genopstået, f.eks. Moses og Elias. Han fortalte, at han fik vist nogle nedgravede guldplader med indskrifter på, og at han ved hjælp af en seersten blev i stand til at tyde skriften. Dette blev til Mormons Bog.

Joseph Smith har for de sidste dages hellige i dag status af profet og genopretter af Guds sande kirke på jord.

Brigham Young (1801-1877) var den anden profet af Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige. Han går under betegnelsen ”Den Amerikanske Moses” på grund af sin rolle i koloniseringen af det, der senere blev til staten Utah. Han grundlagde Salt Lake City.

Zion eller Sion var oprindeligt navnet på en borg ved Jerusalem. Zion blev for mormonerne det nye Jerusalem, de ville opbygge, og som blev til Salt Lake City.

Supplerende litteratur:

Ledøje-Smørum Historisk Forening, 5. årgang nr.1, 1983, side 14-16.

Gersagergård – en slægtsgård i Ledøje

af Grethe Bielefeldt

*Grethe Bielefeldt.
Privatfoto.*

Til højre for Råbrovej, på toppen af bakken, når man kører fra Ledøje mod Smørum, ligger den Gersagergård, man kender i dag. Det er den nye gård, man finder der. Den, der blev bygget, efter at den gamle gård nedbrændte i 1914. Men det, jeg vil fortælle om, går tilbage til den gamle gård og begivenhederne omkring den, som jeg elskede at høre min mormor fortælle om.

Den gamle gård havde i århundreder ligget lige op ad kirken ret over for Brydegården, indtil den nedbrændte totalt i 1914. Man mente, at det var en pyroman, der satte ild til gården, men sagen er aldrig blevet opklaret.

Den gamle Gersagergård dækkede hele hjørnet fra Nybøllevvej og parcellerne Kirkevej 2, 4 og 6 og grænsede op mod kirkegården. På Kirkevej 2, hvor min mormor boede hele sit voksenliv, kan man stadig se den gamle lade, som var den eneste bygning, der overlevede branden.

På tidspunktet for branden ejedes gården af mine oldeforældre Dorthe Andersdatter og Jørgen Larsen. De be-

sluttede, at genopbygningen af gården skulle ske på det nye sted på Råbrovej, som man udstykkede fra gårdens jorder. Det forkortede transporttiden, når man skulle i marken, og man fik meget mere plads omkring gården. Længerne kunne bygges større, og man kunne få sig et mere rummeligt stuehus med plads til en aftægtsbolig.

På billedet side 19 ses i centrum mine oldeforældre, Dorthe Andersdatter og Jørgen Larsen, holdende i grimen på de to køreheste. Yderst til venstre ses min ”tipoldefaster”, Maren Larsdatter, altid kun kaldet ”Maren L’as Jørn”. Hun og manden Lars Jørgensen havde ingen børn, så da Lars døde, overdrog Maren gården til sin brordatter Dorthe og hendes mand Jørgen Larsen. Det måtte aldrig siges højt i familien, at det egentlig var Dorthe, der arvede gården, for Jørgen skulle så absolut stå som den legitime gårdmand. Mellem Maren og oldeforældrene står de tre døtre, Marie, Kirstine samt min mormor Dorthea, der holder sin far i hånden. Derefter følger en af gårdens piger, så en karl, en forkarl med flot merskumspibe, ”Lille Lars”, der var dreng på gården og endelig danselæreren! Nogle af folkene var ikke med, fortalte min mormor. En karl og et par piger var i marken med arbejdshestene og kørte hø ind. Man kunne ikke sådan afbryde arbejdet på grund af et foto.

Lille Lars blev aldrig større en tobak for en skilling. Deraf øgenavnet. Særlig flittig var han ikke, så da han i 1920 var blevet omkring fyrrer år, holdt han op med at arbejde og købte sig byens mindste hus, Ledøje Bygade 41, på ca. 30 m² uden jordtilliggende overhovedet, så når Lars skulle udenfor at sidde, bar han sin køkkenstol ud

Gersagergård 1893. Se beskrivelse på side 18. Foto: Lokalarkivet.

på fortovet og sad der med sin lange pibe og fulgte med i byens liv. Han havde altid en stiv sort hat på. Når den sad ned over øjnene, vidste man, at Lars tog sig en lille lur. Han gik ned til Martin Pultz og fik sin mad mod en beskedent betaling. Hvad han levede af, var et stort mysterium. Dengang var der jo ikke socialhjælp at hente. Måske har han på et tidspunkt fået en lille arv.

Lars' hus havde engang været rytterstue. Ledøje var sidst i 1600-tallet af kongen blevet udlagt som et rytterdistrikt, hvor bønderne havde pligt til at sørge for underhold af det nationale rytteri med levnedsmidler og brænde til de rytterfamilier, der flyttede ind i huse, kongen byggede til

dem, og som for en dels vedkommende stadig findes i landsbyen. Mindet om denne underholdspligt var levende endnu i min mormors tid. Det var hårdt ud over at skulle skaffe føden til egen familie og folkehold også at skulle underholde en rytterfamilie. Til gengæld herfor fik man dog en såkaldt rytterskole i 1724, og det skabte en meget bedre undervisning af byens børn. Skolebygningen ligger i byen den dag i dag, og slægten på Gersagergård har i århundreder lært at regne og skrive i den gamle rytterskole. Senest har min mor gået der.

Den fint klædte mand yderst til højre på fotoet med bowlerhat og lang pibe er danselæreren. Mine oldeforældre

var nemlig meget sociale, og i deres store stadsstue blev der lavet gratis danseundervisning for byens unge, der lærte at danse avet om.

En sypige blev fæstet nogle måneder hver vinter, hvor oldemor og gårdens piger sammen med sypigen bødede, syede og broderede, så linnedkisten og garderoben kunne være i orden. Man havde hjerterum til, at også landsbyens andre unge piger kunne være med og lære sykunsten.

Det hed sig også, at sognets fattige aldrig gik forgæves til oldeforældrene. Selvom de bestemt ikke havde for meget selv, var der altid lidt at undvære til dem, der gik rundt med tiggerkurven. Også et plejebarn tog de til sig, Knud Vilhelm Grølsted (født 1. juni 1905), som blev behandlet som deres egen søn og hele sit liv holdt fast ved familien. Oldeforældrene var utroligt stolte af ham, for han endte som journalist på Roskilde Dagblad.

Tomten efter den gamle gård var jo blevet ledig. Børneflokket var vokset med yderligere to døtre, Andersine og Alvilda, samt sønnen, Anders. Dorthe og Jørgen Larsen, der nu var blevet ældre folk, udstykkede to parceller til døtrene Dorthea og Marie og solgte den tredje til en slægtning. Den yngste datter Alvilda, der var gift med en bonde, fik gården tilskødet mod at tage de to gamle i aftægt og mod en mindre betaling, der dog rakte til, at de øvrige børn kunne få udbetalt en sum penge. Det var dengang usædvanligt, at gården ikke overgik til en søn, men Anders var ikke interesseret i landbrug.

Min mormor Dorthea fik parcellen Kirkevej 2, hvor det eneste levn fra den gamle gård, der havde overlevet branden, nemlig laden, stadig lå og såmænd ligger der endnu i dag. Dorthea var gift med slagtermester Lauritz Christian Schultz, og de to havde slagterbutik og senere endog et kølerum i den gamle lade.

Mine oldeforældre boede så på aftægt på gården hos datteren Alvilda og hendes mand, der drev gården indtil ca. 1960. Derefter gled gården ud af slægtens eje.

I mindst 400 år var gården i familiens eje. Slægten kan føres helt tilbage til 1590, og sikkert endnu længere, men det er før kirkebøgernes fremkomst og kan derfor ikke nemt dokumenteres. Gårdens navn har gennem tiderne været uændret, i en opgørelse over gårdene fra 1600-tallet er den anført som Giers Ager Aas.

Mormor var en eminent fortæller

Mormor kunne fortælle mange sjove historier om familien. Da oldemor Dorthe døde i vinteren 1920, kom familien, som det var skik og brug dengang, tilrejsende fra nær og fjern. Alle blev indlogeret på gården, og sådan en begravelse var også anledning til nogen festlighed – man sås jo ikke så tit. Aftenen før begravelsen blev der spist og drukket tæt, og man dansede så livligt til fætter Kristians violin, at kakkellovnen væltede. Næste dag spædede man tømmermændene op med yderligere et par dramme til morgenkaffen, og så begav man sig ned ad den stejle og isglatte bakke mod kirken. Seks stærke mænd bar kisten, men bentøjet var lidt ude af kontrol, så de gled, faldt og tabte kisten, der dog heldigvis ikke gik op. Begravelsen blev overstået, flere faldt i søvn under præstens prædiken, men tilbage til gården kom man dog og fortsatte så gæstebuddet i yderligere et par dage. Se, det var tider!

En lidt betænkelig sag i familiens historie er en hændelse i midten af 1700-tallet, hvor en mistænkelig druknedød på gården bliver omtalt i retsprotokollerne. Gårdkonen, der var 25 år ældre end sin mand, faldt i brønden og druknede på uforklarlig vis. Manden giftede sig få uger senere med gårdens 16-årige pige! Tiltale måtte dog frafalde på grund af manglende beviser.

Det var i mange århundreder almindeligt, at konen på gården overlevede sin mand. De var mere seje, konerne, hvis de da ikke døde i barselsseng. Derfor skete det meget ofte, at hun giftede sig igen med en betydeligt yngre mand. Han

skulle jo helst være arbejdsdygtig og ikke falde for hurtigt bort – det havde hun prøvet. For de unge mænd, der var yngre brødre på en gård og derfor ikke kunne arve den, var det at gifte sig med en ældre kvindelig gårdejer en af de få muligheder for at få foden under eget bord. Men det kunne jo være fristende at komme af med den gamle kone og få sig en yngre fødedygtig model.

Svære tider på Gersagergård

I fæstetiden rådede ikke alene stavnsbåndsregler, men også ubærlige livsbetingelser. I de nærmeste år efter Valdemarstiden blev landet ramt af krig, pest, misvækst og hungersnød. Herudover var hoveriet en svær byrde at bære for bønderne. Gårde blev affolket, og myndighederne så sig nødsaget til at indføre en rigoristisk regel om, at bøndernes sønner skulle forblive på gården for senere at kunne overtage den i fæste.

Pesten hærgede i flere omgange. I 1600-tallet døde i Ledøje i alt 49 personer af pesten (ud af en befolkning på måske 150 mennesker), men herudover rammes man i 1700-tallet også af kvægstæ. Man indførte i kirken ”Extraordinaire Bededag for Qvægsygen”, men lige lidt hjalp det. Man måtte kule de døde kreaturer ned i store grave ved bygdeskellene, hvorpå man til skræk og advarsel plantede tjørne, de såkaldte ”pesttjørne”.

Svenskekrigen 1658-1660 ruinerede næsten Ledøje. Svenskerne og deres lejetropper hærgede landsbyen. Gårde blev raseret, og beboerne måtte flygte til skovs. Ofte blev hele gårde nedrevet og brugt som brændsel. Husdyrene stjal man ganske enkelt – og åd! Gersagergård blev plyndret til fallittens rand. I nabolandsbyen Smørumnedre fik bønderne til sidst nok. Man fik bistand fra Ledøje, og i samråd med Ledøjes præst, der med sine 11 børn var forjaget ud i skoven (præstekonen beholdt svenskerne som slave til at holde hus og lave mad), blev der organiseret et modangreb. Ledende svenske krigere og deres mand-

skab havde taget standkvarter på en stor gård og fik tiden til at gå med røverier om dagen og svirelag om natten. På den aftalte nat tændtes blus som tegn til angreb, og kirkeklokkerne ringede i begge landsbyer. Svenskerne var så døddrukne, at de intet hverken så eller hørte. Bevæbnet med økser, leer og høtyve stormede bønderne gården og foranstaltede et veritabelt blodbad på de sanseløse og uforberedte svenskere. Ved daggry kørte de ligene ud til en grusgrav, hvor de blev begravet. I 1912 lokaliserede man stedet og fandt skeletterne, der bar tydelige mærker af bøndernes nedslagtning, og der blev rejst en sten (Svenskestenen) til minde om begivenheden.

Det var efter denne frygtelige tid for landet, at kongen oprettede en stående hær på 10.000 mand, bestående dels af en fra hver gård tvangsudskræven karl, der i seks år hver søndag i to timer blev trænet i våbenbrug, og dels af hvervede tropper, mest tyskere. Endvidere oprettedes et nationalt rytteri på 4.500 mand, og Ledøje blev som tidligere omtalt et såkaldt rytterdistrikt, hvor man havde pligt til at sørge for rytternes underhold.

Alligevel klarede slægten på Gersagergård sig, om end i de værste år kun en hårsbredde fra sult og elendighed. Da udskiftningen kom sidst i 1700-tallet, hvor bønderne blev frigivet og fik arvefæste på deres gårde mod en afståelsessum, indså man dog ikke straks de goder, dette medførte. Selvom der var klare fordele for bønderne, og selvejet medførte initiativ og virkelyst, så var der i Ledøje også megen modstand mod det nye system. Dels skulle afståelsen betales med årelange hårde afdrag, og dels skulle der afvandes, laves nye skel og omlægges veje. Desuden skulle markerne inddeles i nye sædskifter, alt i alt dyrt og besværligt. I hele 100 år klagede Ledøjerne uafslædigt til myndighederne, hvilket medførte visse lempelser, men naturligvis – og heldigvis – blev udskiftningen fastholdt.

Slægtens kvinder gennem syv generationer

Maren Larsdatter 1815-1896

Dorthe Andersdatter 1859-1920

*Gertine Margrethe Dorthea
Larsen 1890-1973*

*Helga Alfrida Schultz
1913-1998*

*Inge Bielefeldt 1942-
forfatterindens søster*

*Bertha Bielefeldt Coley
1969-*

*Selina Bielefeldt Gerup Coley
1992-*

*Røjlepiger i Ammetofte Mose
1942/1943. Forfatterindens mor,
Helga Bielefeldt f. Schultz, står
yderst til højre sammen med søste-
ren, Carla Hjort f. Schultz.
Foto: Inge Bielefeldt Rødshagen.*

Gud ved om en solid sjællandsk humor har bidraget til overlevelsen. De gamle generationer havde i hvert fald evnen til at grine af andre og sig selv. Gamle anekdoter blev fortalt hundredvis af gange, og der blev grinet lige højt hver gang.

Der var historien om degnens kone, Karoline, der viste sig med ny overpyntet hat til pinsegudstjenesten i Ledøje Kirke og fik følgende bemærkning med fra graverens madamme: ”Du ser nu komersk ud med den nye hat Kaveline”. Den stakkels kone måtte i årevis døje med at høre udsagnet hvisket i krogene, og hun tog aldrig hatten på igen.

Der var manden fra Bygaden, der sagde til sin kone: ”Når en af vos to dør, mor, så flytter jeg op på Odden!” Der boede hans datter, og han var jo altså ikke i tvivl om, at han nok skulle overleve konen.

Der var en anden original, der ofte holdt til på Smørum Kro og en aften kom meget sent hjem. Hans kone bebrejdede ham i milde vendinger, at hun havde stået og stegt sild til aftensmaden, og nu havde de snerret i flere timer

på panden. Manden løftede resolut en af sildene op ved halen, stirrede stift på den og sagde: ”Ska du snerre af mor, når far ikke er hjemme?!”

Et gammelt sagn blev fortalt igen og igen, men til gysen i stedet for grin. I oldgammel tid før reformationen skete et frygteligt ”hjemmerøveri” i Hove Mølle. Røvere trængte en sen nat ind på møllen, myrdede mølleren og hans familie og stjal alt af værdi. De havde dog overset møllerens lille datter, for hvem det var lykkedes at gemme sig i en gryntønde. Da dagen gryede, udbrød røverhøvdingen: ”Nu galer hanen i Hove, nu skal vi til Roskilde og sove”. Da pigen mærkede, at røverne var draget bort, løb hun op til byen og berettede om udåden. Bønderne sporede røverne til Roskilde Kro og førte dem derefter til galgen.

Gårdfolkene forstod sig på fest og underholdning

Fastelavn var i århundreder en stor festlighed med ringridning og bøsseraslen. Endnu i min tid løb byens mange

unger – oftest i bidende kulde og udklædt med, hvad der lå i dragkisterne fra gammel tid – rundt til sognets huse og gårde og indsamlede penge og æg. Sognet var stort, og også de fjerneste bosteder skulle nås, så det tog hele dagen med udmattede unger, der først vendte hjem til aften. Børneflokkene omfattede alle aldersklasser, og man raslede i samlet flok. Først tog man nærområdet, hvor også de små kunne være med. Når de så blev trætte, tog de lidt større børn yderområderne. Der blev rendt mange kilometer i bidende kulde sådan en fastelavnsdag. Det var nemlig en fornærmelse, når et hjem ikke fik besøg. Udbyttet var altid fint og gik til at holde et børnekarneval med sodavand og madder, som mødrene havde smurt (.. der var forbløffende mange æggemadder!). Der blev danset til harmonikamusik, og ungerne festede igen. Ringriderne red på deres fint pyntede heste sognet rundt og sluttede af med selve ringridningskonkurrencen bag gadekæret. Efter turen rundt i området var rytterne blevet godt ”pyntede”, for der vankede en dram ved alle gårdene.

Ledøje forsamlingshus var til langt op i 1900-tallet rammen omkring mange dilettantforestillinger. Ledøjerne var dygtige skuespillere og høstede megen succes - og så var der bal bagefter. Der er bevaret fotos fra så godt som alle forestillingerne. Min morfar og min mor var faste skuespillere gennem mange årtier.

Tørvegravning bliver en ny indtægtskilde

Under Anden Verdenskrig kom en ny indtægtskilde til Gersagergård, nemlig bortforpagtning af gårdens mose til tørvegravning.

Indtil krigen havde de fleste i Ledøje en jordlod i moserne omkring byen, hvor man gravede tørv til eget brug. Men under Anden Verdenskrig blev tørvegravning en industri. I Ledøje gravede man tørv i Tysmosen og Porsemosen og i Ammetofte Mose, der hørte til Gersagergård.

*Forfatterindens far, Eitel Bielefeldt, foran marketenderiteltet i Ammetofte Mose 1941 med sin mor, Vita.
Foto: Privatfoto.*

Tørvearbejdere kom fra nær og fjern. Det var hårdt, men godt betalt arbejde. Min mor var blevet afskediget som bogholderske i et firma i København, fordi hun var blevet gift og oven i købet havde fået et barn, nemlig mig. Det var helt almindeligt dengang, at kvinder blev afskediget ved giftermål. Men hun fandt tørvearbejde i Ammetofte Mose i krigstiden. Der er mange fotos, hvor min mor og hendes søster ses i gang med arbejdet. Der er også fotos af marketenderiet, der blev drevet af den mand, der senere blev min far.

Tørvebaronerne gik hårdt til den. Hver kvadratmeter skulle udnyttes, for der var mange penge i tørv. I sommeren 1941 gravede man i Ammetofte Mose så tæt på sognevejen mellem Ledøje og Smørum (nu Råbrovej), at vejen i 50 meters længde simpelthen sank sammen. Sognerådsformanden berettede, at vejen sank ca. en meter bare i de timer, han og de øvrige sognerødder stod ved vejen og ventede på politiet, som var blevet tilkaldt.

I 1960 var det så slut med slægten på Gersagergård, der blev solgt til en yngre dygtig landmand, Hans Jensen fra Smørum.

Roskildeskabet

Til minde om slægten findes på egns museet i Pederstrup et såkaldt "roskildeskab", et stort flot klædeskab med fyldninger og forsiringer fra omkring 1850 lavet af snedkermester Christian Løndahl og malet af Urban Schwartz. Skabet overlevede branden på Gersagergård, fordi min mormor få måneder før havde fået skabet med sig i sit ægteskab med Lauritz Christian Schultz den 15. januar 1913. Egnsmuseet har også oldefars gamle fedtlæderstøvler og nogle redskaber. Jeg har selv et mere ydmygt hjørneskab, der har stået i gårdens fadebur, en kiste samt lidt gammelt porcelæn. Hos andre i familien findes en dragkiste og oldemors guldnakke. Men vigtigst af alt er, at der er blevet bevaret gamle fotos, papirer og ikke mindst erindringer, der har gjort denne fortælling mulig.

Supplerende læsning

Ballerup Historiske Forening: Byhornet, 5. årgang nr. 2-3.

Årsskrift 2002 side 40.

Det store roschildeskab stammer fra Gersagergård. På gesimsen forover står der: D.S.D. og S.A.S. Familien har ikke kunnet finde forbindelsen mellem disse initialer og slægtstavlen. I 1962 blev skabet skænket til Pederstrup Museum, hvor det nu kan seses.

Foto: Holger Agerskov.

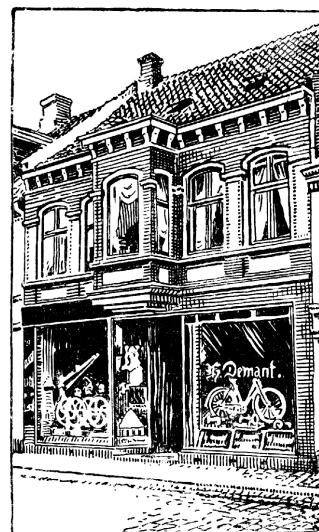
Fra Kongensgade til Kongebakken

Oticons hovedsæder gennem mere end 100 år

af Claus Nielsen, Audiology Technician, Oticon A/S

Siden Oticons start i 1904 i Odense er firmaet flyttet seks gange. I 2005 flyttede Oticon til Smørum, hvor virksomheden i dag har sit innovative hovedsæde. I denne artikel præsenteres hovedsæderne og en del af Oticons andre danske adresser igennem tiderne. Det ligger uden for denne artikels fokus at beskrive de udenlandske selskaber og adresser.

Hans Stefan Anton Ludvig Demant var en succesrig symaskine- og cykelfabrikant med produktion i Odense. Han havde ikke selv arvinger, så da han døde i 1897, endte det med, at hans nevø, Hans Jørgen Frederik Demant, der var ansat i virksomheden, overtog direktørposten. Virksomheden var fordelt på flere bygninger i det centrale Odense. Fabrikken lå i Vindegade, og ud til samme gård lå ejendommen i Kongensgade, hvor der var beboelse. Amerikanske Singer lavede massive reklamekampagner for deres symaskiner, og omkring år 1900 var der ligeledes fire større cykelfabrikanter i Odense, så konkurrencen var hård. Hans Jørgen Frederik Demants hustru, Camilla Louise Berta f. Nielsen, fik allerede som 40-årig problemer med hørelsen. Flere konsultationer hos fremtrædende læger i Wien og Berlin var resultatløse. Det var først, da Hans via en ven i London hørte om et amerikansk høreapparat, at der var en mulig løsning på hustruens høreproblemer. Efter et besøg hos venen i London hjembragte Hans et høreapparat til sin hustru. Apparatet fungerede, og der opstod hurtigt en efterspørgsel på flere høreapparater blandt de lokale odenseanere. Grunden var lagt til en ny forretning, og Hans fik agenturet for det amerikanske Acousticon-høreapparat i Danmark

H. Demant,

Symaskine- & Cyklefabrik,
57, Kongensgade 57,
Odense.

Kongensgade 57, Odense. Demant havde butik i stueplan til højre. Familien Demant boede i lejligheden over forretningerne. Dette litografi stammer fra et stykke indpakningspapir brugt til at pakke symaskinenåle ind i.

Stenosgade 1 på Vesterbro, København. Familien Demant flyttede ind i en lejlighed her i 1907. Den lille høreapparatvirksomhed blev drevet fra privaten i disse år. Foto: Claus Nielsen, 2002.

den 8. juni 1904. I Kongensgade 57 havde Demant en forretning med salg af symaskiner og cykler – det er formentlig her, at de første elektriske høreapparater er blevet langet over disken i Danmark.

Salget af høreapparater gik godt, og fortjenesten var god. Samtidigt gik salget af cykler og symaskiner ikke så godt, og Hans mente, at han bedst kunne udvikle

sin høreapparatforretning i hovedstaden, hvor kundegrundlaget var meget større. I 1907 får han en ny kontrakt med Acousticon, hvor han forpligter sig til at åbne salgskontorer i Danmark, Sverige og Norge. Familien Demant flytter til København i 1907 – nærmere bestemt til Stenosgade 1 på Vesterbro.

Høreapparatsalget vokser støt og roligt de første år i København. Hans Demant dør i 1910 som 56-årig. Sønnerne William og Jørgen Demant vælger at sælge faderens lager af høreapparater med henblik på at lukke forretningen. Salget af høreapparaterne går over al forventning, og William beslutter sig for at stoppe sit studium til tandlæge og fortsætte høreapparatforretningen. Han tager kontakt til Acousticon i New York og overtager faderens høreapparatagentur. I 1912 flytter William ind i en lejlighed på Vesterbrogade 22 med sin høreapparatvirksomhed. I 1914 bliver William gift med Ida Emilie f. Høst, der flytter ind i lejligheden. Ud over ægteparret bor der en hushjælp på adressen.

William står selv for salget af høreapparater og rejser rundt i landet og præsenterer sine apparater på hoteller og i forsamlingshuse. Landets kirker får også besøg, og han sælger mange kirkehøreapparater, som gjorde livet lettere for kirkegængerne. Behovet for mere plads til virksomheden gør, at William er på udkig efter et nyt kontor. I 1923 flytter William virksomheden ud af lejligheden og ind i Frederiksberggade 2.

I 1923 havde William 62 m² kontorer i Frederiksberggade. I midten af 20-erne begyndte William Demant at producere dele til høreapparater. De første år foregik produktionen i lokaler, der lå i tilslutning til kontoret i Frederiksberggade. I Frederiksberggade modtog man kunder, der kunne få foretaget høreundersøgelse og købe høreapparat. I 1939 var der 15 medarbejdere

Vesterbrogade 22, København. Fra 1912 til 1923 drev William Demant sin virksomhed fra privaten, der var en stor lejlighed. Ældre foto fra Københavns Bymuseum.

i virksomheden. Da krigen brød ud i 1940, producerede man selv høreapparater for at kunne følge med efterspørgslen. Tyskernes spærringer betød, at man ikke kunne importere apparater fra USA. I 1948 flyttede produktionen til fabrikslokaler i Sturlasgade på Amager således, at virksomheden nu udgør 580 m². I 50-års jubilæumsåret, 1954, er det samlede areal oppe på 1000 m², og der er 153 medarbejdere i firmaet. Man var efterhånden ved at vokse ud af kontoret i Frederiksberggade og fabrikken i Sturlasgade. Det blev besluttet at købe en byggegrund i Lersøparkens grønne industri-

Frederiksberggade 2, det nuværende Strøget. Oticon lå i mange år i denne smukke bygning med indgang fra Frederiksberggade. Foto: Claus Nielsen, 2002.

område, nemlig Klædemålet 9. I denne periode etableredes samtidig de første datterselskaber i Oticon. Oticon Huset blev opført i jernbeton og var tegnet af arkitekt J. Winfeld Lund og var klar til brug i 1961. Huset var på 3000 m², og alle funktioner var i nogle få år samlet i huset. I 1965 blev fabrikslokaler lejet i Køben-

havn NV, på Hejrevej, og i 1966 var en ny tilbygning til Oticon Huset klar til ibrugtagning. I 1968 overlader William Demant styringen af virksomheden til fire direktører med Bent Simonsen som administrerende direktør. Virksomheden voksede nærmest i raket fart, og pladsen var efterhånden meget trang. Den daværende egnsudviklingsstøtte gjorde det attraktivt at flytte en del af produktionen til Thisted i Nordjylland. Man startede i 1971 på en nedlagt skole, medens en helt ny fabrikk blev opført. I 1973 var fabrikken klar til at starte produktionen op. Oticons egen forskningsafdeling, Eriksholm, blev indviet lige syd for Helsingør i september måned 1977. I 1979 flyttede man virksomhedens udviklingsafdeling til Skovlunde – nærmere bestemt til Mileparken 20E. Da firmaet fejrede 75-års fødselsdag samme år, var det som verdens største høreapparatvirksomhed. Etableringen af søsterselskaber fortsatte og var efterhånden nået op på 13 selskaber fordelt over hele verden. I 1983 etableres Oticon Holding. Udviklingen stod i disse år i stampe, og i 1987 arbejdede Oticons bestyrelse på et generationsskifte i virksomheden. I 1988 blev Lars Kolind ansat som administrerende direktør og erstattede de 4 direktører. I 1990 blev planerne om et nyt hovedkontor afsløret. ”Fra kaninbure og til åbent kontormiljø” og ”95 % af alt papiret skal væk i Oticon” var nogle af de ændringer, medarbejderne blev præsenteret for. Medarbejderne skal have mulighed for at arbejde på tværs i organisationen, en ide der nogle år efter blev kendt som spaghettioorganisationen. Der blev arbejdet på mange forskellige planer for et nyt hovedkontor – alt fra at flytte virksomheden til Nordjylland eller bygge ud ved Eriksholm var i spil. Flyttebilerne skulle dog ikke køre så langt, for den 8. august 1991 flyttede medarbejderne fra Klædemålet og Mileparken til det nye hovedkontor i Tuborgs gamle mineralvandsfabrik på Strandvejen 58 i Hellerup.

Direktør William Demant (til højre i billedet) og Bent Simonsen foran det nyopførte Oticon Huset i 1961 på Klædemålet ved Lersøparken. Foto: Oticon.

I det nye hovedkontor blev det papirløse samfund en virkelighed. Al post blev skannet og derefter makuleret. I den centrale del af bygningen var makulatorene på 1. sal og papircontaineren i kælderen forbundet med et stort plexiglasrør, hvor gæsterne kunne beundre papirstrimler, der jævnlige flagede lystigt ned. Helt nye IT-systemer gjorde det muligt for medarbejderne at flytte hurtigt rundt i kontorerne. Man behøvede blot at trække stikkene ud til sin PC, lukke låget på sin kontor-rullemarie samt tømme skrivebordet, og flytte hen til sin nye plads. Revolutionen i Oticon skabte mange overskrifter, og både CNN samt BBC lavede nyhedsindslag fra hovedkontoret ved Tuborg. I 1995

Strandvejen 58, Hellerup. I denne bygning bryggede Tuborg tidligere mineralvand. Oticon havde hovedsæde her fra 1991 til 2005. På bygningen ses 100-års jubilæumsbanneret, der er baseret på omslaget fra jubilæumsbogen.

Foto: Claus Nielsen, 2004.

bliver Oticon Holding noteret på Københavns Fondsbørs og skifter navn til William Demant Holding A/S i 1997. Tilbage i 1992 ansættes Niels Jacobsen som meddirektør. Han overtager posten som administrerende direktør efter Lars Kolind i 1998. Som tiden går, optager Oticon efterhånden hele bygningen med sidebygninger på Strandvejen. Medarbejderne sidder tæt, og der er ikke mulighed for at ekspandere yderligere. I 2004, som er 100-års jubilæumsåret, er der alene på hovedkontoret 400 medarbejdere. Manglen på laboratorier og klinikker, der anvendes i arbejdet med at udvikle nye høreapparater, var kritisk og satte begrænsninger for aktivitetsniveauet. Det lykkedes at finde en egnet lokalitet i Smørum tæt på København. I

efteråret 2005 flytter man ind på Kongebakken 9 i en ny stor bygning.

Huset i Smørum ligger på en stor grund, hvor der er plads til udvidelse, hvis det skulle vise sig at blive aktuelt. Da man overtog huset, som var nybygget og havde stået tomt i en periode, gik man i gang med at tilpasse huset således, at det ville kunne opfylde organisationens behov. I husets kerne findes der lydstudier og laboratorier. I stueplan finder man reception, kantine, mødelokaler, laboratorier samt klinikker, hvor hørehæmmede testpersoner deltager i udviklingen af nye høreapparater. I kælderen ligger det højteknologiske værksted. På 1. og 2. sal er der kontorarbejdspladser, mødelokaler, tekniske arbejdspladser, målelaboratorier og innovati-

William Demant Holding/Oticons nuværende hovedsæde på Kongebakken i Smørum med Kong Svends Høj i forgrunden. Foto: Oticon.

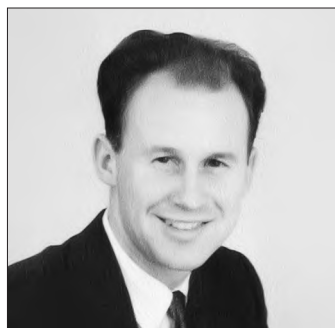
onsområder. Huset rummer ca. 615 medarbejdere, og man modtager jævnligt gæster, kolleger og samarbejdspartnere fra hele verden.

Oticon beskæftiger mere end 3.500 medarbejdere på verdensplan. Produkterne forhandles gennem egne salgsvirksomheder i 23 lande og ca. 80 uafhængige distributører verden over.

Ledøje-Smørum Idrætsforening (LSI)

april 1953 – november 1954

af Inga Nielsen

Artiklen er blevet til på grundlag af et interview med Jes Dahl i efteråret 2009. Han er født i 1932, og som stor dreng var han meget interesseret i gymnastik. Han gik en overgang til gymnastik to gange om ugen på Smørum Kro og to gange i Ledøje, hvor han boede til 1948. Efter et ophold på Ollerup Gymnastikhøjskole i 1948-49 var grunden lagt til et langt og aktivt liv med idræt som omdrejningspunkt.

*Jes Dahl Christensen
ophavsmand til LSI.
Privatfoto.*

Fra Ollerup Gymnastikhøjskole til Olympiade i Helsinki

Jes fortæller, at han på Ollerup Gymnastikhøjskole blev elitegymnast under den verdensberømte Niels Buck. Det førte mange spændende oplevelser med sig. Gymnastikholdet gav opvisninger både i Danmark og i udlandet. Jes har således været med holdet i Belgien, Frankrig og Tyskland. I 1949 deltog han i Lingiaden i Stockholm og i 1952 i Olympiaden i Helsinki. 149 danske kvinder og 120 danske mænd heriblandt Jes rejste til Helsinki og repræsenterede på den måde dansk folkegymnastik.

I 1951-52 var Jes først gymnastiklærer i ½ år på Vojens Ungdomsskole, og fra november 1952 - april 1953 fik han en lederuddannelse, kaldet en delingsføreruddannelse i atletik og boldspil, på Idrætshøjskolen i Sønderborg. Derefter vendte han hjem til Ledøje og fik arbejde i gartneriet på Øbakkegård, idet han ønskede at tjene penge til en læreruddannelse, så han senere kunne søge job på en idrætshøjskole.

Ledøje-Smørum Idrætsforening ser dagens lys

John Sørensen, en søn fra Syvhøjgård og gift med Sonja, søster til Erling Thygesen i Smørumovre, sagde

Faktaboks

I nogle få år omkring midten af 50-erne var der fire idrætsforeninger i Ledøje-Smørum, nemlig:

1. Gamle Roskilde Amts 14. kreds, Smørum Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening (stiftet i 1862).
2. Gamle Roskilde Amts 16. kreds, Ledøje Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening (stiftet i 1863).
3. Smørum Boldklub. Denne klub tilbød kun fodbold (stiftet 1911).
4. Ledøje-Smørum Idrætsforening (stiftet 5. juni 1953).

en dag til Jes: ”Jeg har lige snakket med din mor, hun siger, at du netop er kommet hjem fra Sønderborg med en lederuddannelse i atletik- og boldspil, og jeg har lige været til generalforsamling i Boldklubben, og Åge Olsen (mangeårig energisk formand) vil holde op, og det eneste, vi diskuterede var, hvem der skulle betale den kasse øl, de havde med til mødet.” Jes svarede: ”Jeg vil ikke blande mig i, hvem der skal betale øllet, de har drukket, men i stedet for skal vi lave en helt ny forening.” Selvom Jes havde deltaget i eliteidræt, var han ikke interesseret i idræt alene for sportens skyld. Han ønskede, at tankerne fra højskolebevægelsen skulle danne baggrund for et bredt folkeligt LSI med vægt på lysten til at dyrke idræt kombineret med andre kulturelle aktiviteter.

Nu gik planlægningen af LSI med 20-årige Jes i spidsen i gang, og for egne midler satte han annoncer i de to Ballerupaviser om træning i fodbold og håndbold for

børn og unge, underskrevet ”Den for tiden ikke eksisterende forening. Jes Dahl”, og så strømmede det til med børn og unge.

”Vi måtte have dannet en forening,” fortæller Jes, og han husker, at han ringede til politiet og spurgte, om man kunne stifte en forening. Svaret var, at det kunne alle. Man skulle bare vedtage nogle love, og disse måtte ikke stride mod grundloven. Derefter indkaldte Jes

Foreningens Navn er Ledøje - Smørum Idrætsforening.

§ 2.

Foreningens Maal er en legemligt og aandeligt sund og vaagen Ungdom.

§ 3.

Dette søges opnaaet uden aandelig eller politisk Ensretning ved et dygtigt og maalbevidst Ungdomsarbejde.

§ 4.

Foreningen bestaar af aktive og bidragsydende Medlemmer. Som Medlemmer kan optages enhver, der ønsker at gaa ind i Foreningens Arbejde eller paa anden Maade ønsker at støtte Foreningen. Foreningens Ledelse kan udelukke et Medlem, saafremt paagældende har vist grov Krænkelse af Medlemsforpligtelserne. Spørgsmaalet kan dog indbringes for Generalforsamlingen til endelig Afgørelse.

De fire første paragraffer i LSIs vedtægter fra den 5. juni 1953.

til stiftende generalforsamling i Ledøje Forsamlingshus fredag den 5. juni 1953. 20-30 personer deltog i opstarten af den nye forening, der fik navnet "Ledøje-Smørum Idrætsforening". Der blev lavet vedtægter og valgt en bestyrelse på syv medlemmer med Jes Dahl som formand og ansvarlig for atletik. Svend Aage Jeppesen blev næstformand og ansvarlig for folkedans, Hans Broberg-Lind fra Duekærgård blev kasserer, Ellen Jensen, Edelgave, sekretær, Ingeborg Nielsen, Ledøje, leder af gymnastikafdelingen og Ole Jespersen, Øbakkegård, håndboldformand, og efter overtalelse blev Anders Jørgensen, Ledøje Brugsforening, fod-

boldformand. Der står i en festsang, skrevet i anledning af foreningens etårsfødselsdag, at der var "mange fler end ti", og det er uden tvivl rigtigt, idet der hentydes til de mange, der støttede opstarten af den nye forening. Til suppleanter valgtes Lizzie Jensen, Duekærgård, Sofus Petersen, Brydegård, Karen Nielsen, Engholm og Leif Jørgensen, Nonnemosegård. Til revisorer blev Christian Rasmussen, Smedebakkegård, og Hans Jørgensen, Duekærgård, valgt. Birgit Herrmann, Ledøje Skole, blev valgt til revisorsuppleant. Et spilleudvalg kom til at bestå Anders Jørgensen, Bent Jensen, og John Sørensen. De unge medlemmer satte også gang i aktiviteter som mødeaftenerne med sang, musik, foredrag, oplæsning og diskussion, underholdning, film, amatørteater m.m.

Jes Dahl var formand for LSI fra juni 1953 til november 1954, hvorefter Svend Åge Jeppesen overtog posten.

Jes fortæller, at han senere i livet har været med til mange store og spændende ting, men han synes ikke, at han på noget tidspunkt har mødt en sådan begejstring og medleven i, hvad der skulle ske, som i de ca. to år han var med i idrætslivet i Ledøje.

Ildsjæle bringer liv i LSI

Den dag, træningen skulle starte, mødte der ca. 40 piger til håndbold og ca. 40 drenge til fodbold og nogle drenge til håndbold, og i løbet af aftenen mødte der desuden mange lidt ældre børn og unge op.

Syttenårige Lis Sørensen, datter af Stella og Sigurd Sørensen fra Stangkærgård, hjalp med træningen af pigerne i håndbold, og Jes trænede selv drengene i fodbold. De fik desuden hjælp til bl.a. skrivarbejdet af Ellen Jensen, datter af inspektøren på Edelgave.

Lis og Jes var dog enige om, at det ikke gik så godt med træningen af de mindste. Derfor byttede de, så Jes trænede pigerne og Lis drengene, og nu gik det straks bedre.

Ledøje-Smørum Idrætsforening

af 5. Juni 1953.

Haandbold - Fodbold - Atletik - Gymnastik - Folkedans - Ungdomsarb. Studiekredse - Maanedlige Medlemsaftener for aktive Børn og Ungdom Amatørteater - Sang - Musik - Underholdning - Udflugter - Store Festsarrangementer m. m.

Program fra 15. Juni.

Tirsdag	FODBOLD	Drenge Kl. 18,30	Karle Kl. 19,30
	HAANDBOLD	Drenge Kl. 19,30	Karle Kl. 20,30
Onsdag	HAANDBOLD	3-4 jun. Piger under 12 Aar Kl. 18,00	
		1-2 jun. Piger under 16 Aar Kl. 18,45	
		Unge Piger 19,30	
Torsdag	GYMNASTIK	Piger Kl. 19,45	Karle Kl. 20,45
		Skiftevis i Ledøje og Smørum, første Gang i Ledøje Forsamlingshus Torsdag d 18. ds.	
Fredag	HAANDBOLD	3-4 jun. Piger under 12 Aar Kl. 18,00	
		1-2 jun. Piger under 16 Aar Kl. 18,45	
		Drenge under 16 Aar Kl. 19,30	
	FODBOLD	Drenge Kl. 18,30	

Ændringen skyldes Indgreb fra Sogneraad og øvrige Foreningers Side.

Til Overværelse af Stævnet i Borrevejle

Søndag den 12. Juli indbydes unge og ældre, aktive som passive. Programmet byder paa Haandbold, Atletik, Gymnastik, Svømning og Folkedans fra Morgen til Aften, kun afbrudt af Taler og Fællessang. Vi deltager herfra i Festen med 3 Haandboldhold og 2 Gymnastikhold. Nærmere Program senere. Bus afaar fra Ledøje og Smørum Lørdag Aften og Søndag Form. og begge Busser kører hjem Søndag Aften ved 21-Tiden. Prisen er 8,50 Kr. Retur plus Indgang 1,50 Kr. Nærmere Oplysninger og Indmeldelse, **helst** inden 21. Juni, paa Telf. Ledøje 78 mellem Kl. 18-19.

Bestyrelsen.

Af sommerprogrammet for 1953 fremgår det tydeligt, at LSI er en bred, folkelig forening med mange aktiviteter.

De små drenge var parat til at gå gennem ild og vand for at gøre Lis tilfreds, og Jes husker, at pigerne kom hoppende af glæde, når han dukkede op: "Hvad skal vi lave i dag?"

En del unge kom til fra områder uden for kommunen, bl.a. fra Flyvestation Værløse, hvor man havde hørt, at der skete noget spændende i Ledøje-Smørum.

På det tidspunkt havde man ikke idrætscentre, som vi kender dem i dag. Man spillede fodbold og håndbold på de græsarealer, hvor Søagerskolen nu ligger, og folkedans og gymnastikopvisning foregik i Ledøje Forsamlingshus. Både fru Madsen Mygdal på Edelgave og Gottschalk-Hansen, præsten i Ledøje, støttede LSI.

Jes & co. gik straks i gang med at tilmelde foreningen forskellige håndboldstævner, hvori den deltog i løbet af foråret 1953. Jes fortæller om en gang, der var mange, der skulle til stævne i Ballerup. Alle var den gang på cykel, undtagen én af de små piger. Hun havde ingen cykel, men mødte op i Smørum. Jes tog hende med på stangen. På de dengang små krøllede veje mellem Smørum og Ballerup løb hun pludselig nede på vejen og råbte: "Politiet!". Hvordan hun kom derved uden at ramme pedaler og styr, mens Jes nærmest cyklede videre, vides ikke, og hvem pigen var, husker han heller ikke, men hun var en lille kvik dame.

Kort tid efter at LSI blev stiftet, mødte Jes og en anden fra bestyrelsen op hos bestyrelsen for Roskilde Amts Gymnastikforening. Det bevirkede, at LSI blev optaget i amtsforeningen (RAG), som dengang havde 55 kredse og Niels Pedersen fra Osted som formand. LSI nåede at deltage i sommerstævnet for unge i Borrevejle allerede i juli 1953, og det blev starten på, at de unge gymnaster i de følgende år kunne deltage i mange dejlige stævner her: "Vi fik pludselig mere luft under vingerne," som en af deltagerne udtrykte det.

Al begyndelse er svær!

I starten manglede LSI alt: kridtmaskine, pengekasse, fane osv. osv. Om foråret mødte en del af foreningens medlemmer op på Duekærgård for at tjente penge til foreningen ved at luge roer, og torsdag den 23. juni holdt man Sct. Hans fest samme sted med tale, sang, bål og bal i laden. Det var lærer Støyt fra Hove Skole, der holdt festtalen.

LSI indbød til idrætsstævne i sommeren 1953. Det startede med håndbold og fodbold på idrætspladsen. Jes husker et eksempel på medleven. Han ærgrede sig over, at han ikke havde spurgt landmandssønnerne, om en af dem kunne komme med en traktor og vogn, så man hurtigt kunne få flyttet mål, boder og øl/vand m.m., hvoraf en del skulle hentes hos naboforeninger. Da Jes kom cyklende for at deltage i forberedelserne aftenen før, var der ikke dukket mindre end tre sådanne op. Sådanne gik

Sommerstævne i Borrevejle.

Glade og forventningsfulde kørte deltagerne fra Ledøje-Smørum Idrætsforening lørdag aften d. 11. juli i bus til Borrevejle. Hertil ankom vi ca. kl. 21. Efter at have orienteret os i de smukke omgivelser, fandt vi vej til køjerne, for at hvile ud, så vi kunne være friske og veloplagte til søndag, hvor vi skulle vise, hvad vi havde nået ved kun få ganges træning.

På festdagen var vejret strålende lige fra morgenstunden, og glade samledes vi til morgenmåltidet kl. 7,30, hvorefter formiddagen med træning og lign.

Ved tonerne til »I østen sti, solen op« blev Dannebrog hængt op kl. 10,15 og dette var en smuk begyndelse til dagen vi havde foran os. Kl. 10,30 begyndte håndboldkampene og allerede kl. 13 var vore piger i ilden, idet de spillede mod Ramsømagle damehold. Denne kamp endte med 3—1 til Ramsømagle, men dette blev dog hurtigt opvejet, idet vort andet pigehold senere på eftermiddagen spillede en kamp mod Snoldelev og vandt med 2—0. Karlenes kamp mod Viby endte med en sejr til Viby på 7—3, alt i alt et pænt resultat.

I en pause midt på eftermiddagen talte Jørgen Bukdal fra Askov, og fællessang lød smukt ud over fjorden fra de tusindvis af mennesker, der var mødt enten som tilskuere eller som deltagere.

Fra kl. 11,30 var der hele dagen opvisning af gymnastikhold, hvoraf der fra Ledøje-Smørum Idrætsforening var et pigehold og et karlehold.

Aftenens højdepunkt var det et karlehold og et pigehold fra Odense amt skulle give opvisning i gymnastik. Efter dem var der folkedans af Hedeboholdet i flotte nationaldragter.

Med en meget gribende og smuk afslutning, hvor formanden for R. A. G. Niels Pedersen oplæste Hans Hartvig Seedorf Pedersens digt »Svanerne fra Norden« sluttede dagen og endnu mere glade end da vi kom, tog vi afsked og de fleste sikkert med en følelse af, at her havde de oplevet noget, som aldrig skal glemmes.

I. H.

Ledøje-Smørum's ungdomshold fotograferet i Borrevejle. Øverste række fra venstre: Grethe Lauritsen, Birgit Herrmann, Helle Herrmann, Sonja Thygesen, Inge Andersen, Ingeborg Nielsen, Aase Jørgensen. Nederste række fra venstre: Ellen Jensen, Rita Petersen, Kaja Lauritsen, Inge Lise Sørensen, Signe Ilsøe. Foto: Privatfoto.

det ofte. Om aftenen var der gymnastikopvisninger i Ledøje Forsamlingshus og opvisning i folkedans ved Taastrup Folkedansere. ”Vi havde en sjov oplevelse,” fortæller Jes, ”midt på denne aften kom Albert, kassereren fra forsamlingshuset, og ville have lejen, ca. 500 kr. Ellen, der havde afløst Hans ved indgangen og LSIs pengekasse, en skotøjsæske, kom farende og var helt ude af den. Hun kunne kun finde nogle mønter, og Albert havde sagt til hende, at hvis ikke han øjeblikkelig

fik de 500 kr., så jog han alt folket ud, slukkede lyset og låste huset af. Hans tog det med en knusende ro. Han gik med Ellen ud til kassen, tog det mellemlag, han havde anbragt i skotøjsæsken mellem mønter og sedler, væk, og nu væltede sedlerne op af æsken som gryden, der koger over. Hans tog de fem hundredekronesedler og kunne give dem til Albert, uden man kunne se svind i sedlerne”. Nogle af dem, der så det, mener ikke, Albert så tilfreds ud. Han havde måske tænkt, at

Ledøje-Smørums gymnastikpiger deltager i opvisningen i Borrevejle Vig. Pigerne syede selv deres dragter, og til sidst påsyede de LSI-logoet (se side 33), som blev fremstillet ude i byen. Foto: Privatfoto.

LSI ikke havde pengene, og mødte op i arbejdstøjet for at jage festdeltagerne ud. Jes fortæller dog, at han satte sig med en kop kaffe og så da helt tilfreds ud.

Efter mange års samarbejde kendte bestyrelserne for Ledøje Forsamlingshus og Ledøje Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening hinanden vældig godt. Der er vel ikke noget at sige til, at Ledøje Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening blev behandlet bedre end LSI, som også kunne leje forsamlingshuset, men til fuld pris, 140 kr. pr. aften, mens skytteforeningen fik rabat, så den kun skulle betale 35 kr. pr. aften. 140 kr. lyder vel ikke af så meget i dag, men hvis man ser lidt på prisen for en bus tur/retur til Borrevejle (8.50 kr.) og tilhørende entre (1.50 kr.), er det

en anden sag, men det gjorde jo knap så meget, når alle gymnasterne mødte op hos LSI.

Da LSI havde håndbold og fodbold på programmet, kom foreningen i konkurrence med Smørum Boldklub. Den første sommer havde de to foreninger f.eks. fodboldherre i samme pulje og startede med at mødes i den første turneringskamp, som endte 4-4.

Jes husker et møde med sognerådsformanden, hvor de tre andre foreninger ønskede, at ugedagene på idrætspladsen skulle deles mellem alle, så hver forening fik en dag. Hvad skytteforeningerne ville bruge deres dage til, har Jes aldrig forstået. Det skete, at han cyklede forbi idrætspladsen de dage, hvor LSI ikke havde den. Der var

Gymnastikken i Ledøje

har i vinter været arrangeret af Ledøje-Smørum Idrætsforening og Ledøje Skytteforening i fællesskab, og paa søndag bliver der lejlighed til at se hvad gymnasterne har lært og kan. Der er to smaapigehold, et hold voksne piger samt et drenge- og et karlehold. Efter opvisningen er der bal for begge foreningers medlemmer.

Fodbold i Smørum.

Baade Ledøje-Smørum Boldklub og Ledøje-Smørum Idrætsforening har hold tilmeldt fodboldturneringen, som begynder paa søndag. Der indledes med at de to foreninger spiller mod hinanden. Saa der bliver sikkert valfart til idrætspladsen; kampen begynder kl. 13,30.

ikke en sjæl at se, mens der, den aften LSI havde, var sort af mennesker som til et stævne. Det var vel et forsøg på at bremse LSI.

Da LSI startede med gymnastik, blev foreningen også konkurrent til de to skytteforeninger. Det var u hensigtsmæssigt, at to klubber i samme kommune konkurrerede om at arrangere gymnastik, og det blev derfor i 1954 vedtaget at arrangere fælles vintergymnastik.

Inden vintersæsonen besøgte Jes Edelgave med det re-

sultat, at foreningen fik lov til at benytte deres tidligere spisestue som klublokale. Her blev der holdt klubafte-ner og møder, studiekredse m.m., og der blev mange af klubbens ting opbevaret. Den første vinter gik nogle af de unge f.eks. til møder på Edelgave, hvor de læste og gennemgik Henrik Ibsens Peer Gynt. Det blev en ren litterær øjenåbner for nogle, mens der måske var en enkelt, der blev lidt søvngig efter dagens dont. I vinteren 54/55 kom undervisningen ind under aftenskoleloven, så lokaler og lærere blev betalt. Mens karlene havde gymnastik i forsamlingshuset, blev pigerne undervist i engelsk af Poulin Nielsen. I næste time var det omvendt.

De unge LSI'er blev i 1954 enige om at opføre Tolderlund-Hansens "Værelse med egen indgang" på Smørum Kro. Det var en karikatur på forenings- og idrætslivet, og den satte alkohol, kønsmoral m.m. til debat. Der var da også et par mødre til de unge i foreningen, der foretrak de almindelige dilettantstykker i Ledøje Forsamlingshus. I øvrigt fortæller Jes, at det var under opførelsen af stykket, at hovedpersonen pludselig opdagede, at samfundshjælperen ikke var på plads blandt rekvisitterne. Det var dog ikke noget problem, snarrådigt spurgte han, om der ikke var én på første række, der kunne hjælpe ham.

I samme tidsrum opnåede foreningen og nogle af dens medlemmer fine resultater på det sportslige område. F.eks. var Ellen Jensen fra Edelgave med Flensted-Jensens elitegymnastikhold på turné jorden rundt, og en anden Ledøje-Smørum gymnast, Anders Jørgensen, kom med Ollerupholdet til Tyrkiet.

"Efterhånden, som vi var blevet mange, fik vi både pengekasse og kridtmaskine. Sognepræsten, der var med i eller godt kendt med ledelsen af Danmarkssamfundet, medvirkede til, at LSI også fik bevilget en fane derfra", beretter Jes endvidere.

Ledøje Kirke kl. 10.15. Sognepræsten Gottschalk-Hansen var glad for arrangementet, hvor der var så mange unge mennesker til stede, at han næsten ikke kunne komme op til alteret og prædikestolen. Det overgik selv juleaften i antal. Det siges, at det var ved den lejlighed, at præsten fortalte historien om den barmhjertige samaritaner i sin egen udgave: ”En dag var en mand draget fra Ledøje til Smørum, men på Ammetoftebakken blev han overfaldet af røvere, der slog ham, tog hans penge og lod ham ligge blødende. Først kom førstelæreren fra Ledøje Skole. Han lod ham ligge, han havde ikke tid til at tage sig af ham. Han skulle op på kommunekontoret i Smø-

rumovre og ligne skat. Siden kom sognepræsten forbi, men han lod ham også ligge. Han skulle til et politisk møde i Ganløse. Sidst kom der en ung mand fra byen. Han hjalp manden op, sørgede for, at han kom til Smørum Kro og bad folk her om at sørge for et værelse til ham og om at pleje ham, til han var rask”. Fortællingen var en cadeau til Jes, men det var selvfølgelig op til de unge mennesker selv at udlægge teksten.

Efter gudstjenesten var der fælles spisning i det grønne, og kl. 12.30 var der stævne, hvori flere klubber foruden Trekanten og LSI deltog. Det drejede sig om Gundsømagle, Thorslunde-Ishøj og Smørum Boldklub. Der blev

GRANNLÅT I VÄNORTSTRÄFFEN

En sextett flickor i vänortshandbollen i Trekanten. Fr. v. Ulla Sandberg, Trekanten, Lena Johansson, Orrefors, Inger Nielsen, Ledöje, Anna-Märta Gustafsson, Orrefors, Sonja Thygesen, Ledöje, och Ingrid Davidsson, Trekanten.

Trekantens besøg i Ledøje-Smørum fik fin omtale i en svensk avis. Der har dog indsneget sig et par mindre fejl, idet Inger Nielsen i virkeligheden er Ingeborg Nielsen, og Sonja Thygesen er fra Smørum og ikke fra Ledøje.

Udklip udlånt af forfatteren.

spillet både fodbold og håndbold på flere baner indtil kl. 18. Kl. 18.30 var der fællesspisning samt underholdning, og kl. 20 var der igen bal i Ledøje Forsamlingshus.

Hvad der ellers foregik under besøget, ved Jes ikke, men da han senere på sommeren gik reservepost, bragte han adskillige ”lyserøde” breve til byens unge damer fra unge mænd fra Trekanten. Enden på historien blev, at to af disse unge svenskere bortførte to af byens unge piger. Det var Kaja Lauritsen og Helle Herrmann, der blev gift med to flotte fyre fra Trekanten. Året efter i 1955 var LSI på et spændende genvisit i Trekanten i Sverige.

Tiden efter november 1954

– efterskrift ved redaktionen

Da man blev enige om at samarbejde om gymnastik i stedet for at konkurrere om deltagerne, afsluttede Jes en avisartikel med følgende: ”Måske var det et fremskridt mod Ledøje-Smørum Idrætsforenings mål: en stor og stærk forening for hele kommunen.”

Den uheldige konkurrence de forskellige foreninger imellem på andre idrætsområder medførte, at man som modvægt mod successen i LSI dels tog fat på en bedre organisering af arbejdet i Smørum Boldklub og dels, at der den 14. marts 1955 blev afholdt et møde mellem de to skytteforeninger og boldklubben. De to skytteforeninger overtog boldklubbens aktiver og passiver og stod fremover i fællesskab for økonomien. På tværs af skytteforeninger og LSI blev der i vinteren 1956-57 nedsat et sportsudvalg til at tage sig af det praktiske idrætsarbejde. Det var ved oprettelsen af sportsudvalget magtpåliggende for LSI at bevare tilknytningen til SHF (Sjællands Håndbold Forbund) og RAG (Roskilde Amts Gymnastikforening), fordi det var i deres regi, man deltog i gymnastik- og håndboldstævner i området samt sportsstævnerne i Borrevejle Vig.

Der skete ikke en formel sammenlægning af de to skytteforeninger og LSI, og sportsudvalget fungerede udmærket i flere år.

Den 20. maj 1963 blev de to foreninger under De danske Skytte- Gymnastik- og Idrætsforeninger (inkl. Ledøje-Smørum Boldklub) og LSI sluttet sammen til Ledøje-Smørum Skytte- og Idrætsforening, LSSI - senere LSI, der nu er en paraplyorganisation for Ledøje-Smørums 15 idrætsforeninger og klubber. Ledøje-Smørum Boldklub blev med tiden til Ledøje-Smørum Fodboldklub med 100 års jubilæum i maj 2011, og det nye LSI kan fejre 60 års jubilæum i maj 2013.

I midten af 50-erne var de unge i LSI i den grad præget af entusiasme og gåpåmod. De ville - inspireret af højskolebevægelsen - kæmpe for et bredtfaavnende LSI. Under opstarten kom de i opposition til de bestående foreninger, men de opnåede stor succes især hos de helt unge, men også hos de mere etablerede på egnen. LSI var også en forening, hvor en stor del af medlemmerne tjente som piger og karle på gårdene i Ledøje-Smørum. Det betød, at mange af de mest aktive rejste fra egnen, når de havde tjent her et par år. Historisk Forening efterlyser mere præcise oplysninger om idrætslivet på egnen i tiden fra november 1954 til maj 1963.

Litteratur

Avisudklip fra perioden.

LSI stencilerede og spritduplicerede månedlige nyhedsblade fra november 1954 - oktober 1955.

LSSI fodboldafdelingens jubilæumsskrift 1986:
Fodbold Jubilæum 75 år.

Ledøje-Smørum Historisk Forening. Årsskrift 2003:
25 aktive år i Ledøje-Smørum Kommune af
Gunnar Alex Jensen.

Sankt Georgs Gildet i Ledøje-Smørum

af Poul Erik Christensen

Sankt Georgs Gildets logo viser Sct. Georgs kamp med dragen og symboliserer den indre kamp om det gode mod det onde, hvilket bør foregå i enhver.

Mange vil med god grund mene, at gode bekendtskaber og venner i lokalområdet er af stor betydning. Da min kone og jeg havde boet i Smørum nogle år, faldt det os ind, at alle vore venner, som vi havde fastholdt siden ungdomsårene, efterhånden boede så spredt, at vi af og til kun så hinanden med flere ugers mellemrum. Et supplement med en lidt fastere tilknytning til nogle lidt nærmere boende ville være ønskværdigt.

Et nyt gilde bliver til

Og så var det, vi faldt over en lille annonce i lokalavisen, der fortalte, at en håndfuld mennesker, hvoraf nogle gennem en årrække havde været spejderledere i "Kong Svend", påtænkte at oprette en lokal afdeling af Sct. Georgs Gilderne i Danmark. Da vi også selv havde en fortid som spejdere og spejderledere, gik vi til det møde, der var indbudt til. Personlig ville jeg føle mig utilpas ved for meget "spejderi" af den art, der hører til i en langt yngre alder, og i hvert fald tog jeg afstand fra snæver, logepræget hemmelighedskræmmeri og forældede ritualer. Men jeg forstod, at jeg kunne være rolig. Her var der åbenhed og rum for voksne mennesker, der gerne vil

mødes om de idealer, der er spejdernes. Og vi meldte os ind. Et nyt gilde kunne starte med i alt 21 medlemmer. Gildet blev indviet ved en festlighed med mange gæster i konfirmandhuset den 22. februar 1986. Det er mærkeligt at tænke på, at det nu er mere end 25 år siden. Vi har befundet os godt i fællesskabet.

"Modergildet"

Nu er det sådan, at et Sct. Georgs Gilde ikke bare kan oprettes uden videre. Et nyt gilde skal udgå fra et bestående. Ledøje-Smørum Gildet kom til at udgå fra gildet i Værløse – vort "modergilde". Vi blev optaget i gildet i Værløse og efterfølgende overflyttet til vores eget gilde. Sådan skal det gå til. Men Værløse Gildet og dettes "modergilde", Bagsværd Gildet, kom til at betyde meget for os. I en årrække holdt vi fælles "nytårsgildehal" for de tre gilder, der på skift stod for arrangementet. Det blev festligt, og på tværs af gilderne bød det på kammeratskaber, der består den dag i dag.

"Gløden"

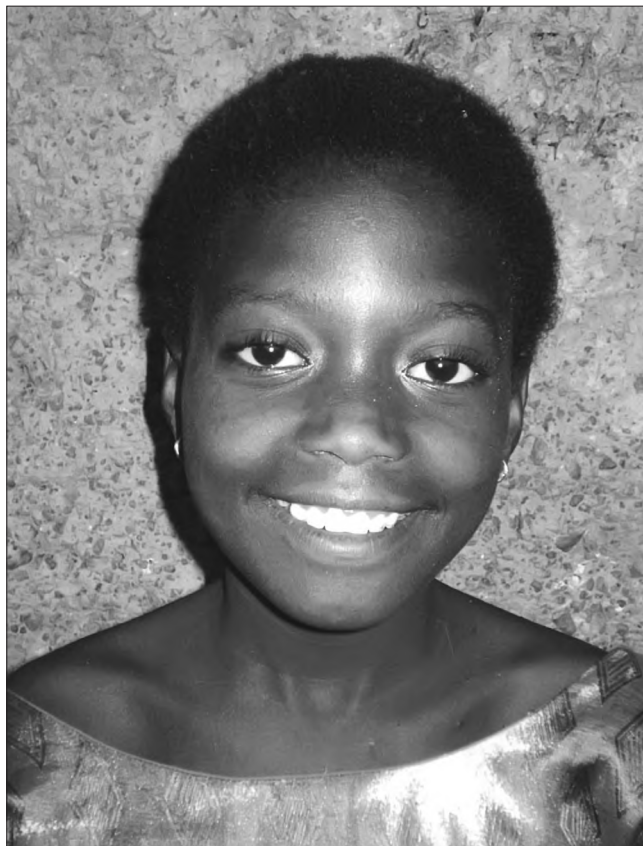
Enhver ordentlig forening har sit eget foreningsblad. Det gælder også Ledøje-Smørum Gildet, hvis skrift udkom med sit første nummer maj/juni 1986. Det blev snart navngivet "Gløden" og er siden den første udgivelse udkommet regelmæssigt med ti årlige numre. Her indkaldes til møder og andre aktiviteter, her refereres afholdte store og små møder, her bringes artikler til orientering og evt. videre drøftelser, her luftes nye ideer, her kan alle følge med i, hvad der sker i gildet.

Gildets ledelse

Som alle andre foreninger har gildet formand, kasserer og sekretær, men gildebetegnelserne for disse hverv har traditionelt været “gildemester”, “gildeskattmester” og “gildekansler”. At vi gennem årene har udskiftet denne ledelsesgruppe 11 gange er ikke et udtryk for ustabilitet, men har sin grund i, at vi i gildet skiftes til at påtage os de forskellige arbejdsopgaver. Ansvar for gildets liv er alles ud fra den betragtning, at gildet er, hvad medlemmerne gør det til. Det er noget væsentligt, at vi ikke har en arbejdende bestyrelse og et antal nydende medlemmer. Alle har ansvar for gildets liv, og alle yder. Det ligger i det løfte, vi højtideligt afgiver til hinanden, når vi optages i gildet.

Gildeideal omsat i praksis

Og hvad har vi så beskæftiget os med i den årrække, der er gået? Vi må nok i stor ærlighed erkende, at vi først og fremmest har dyrket os selv og vores gode kammeratskab. Det har internt været godt at øve sig i at have respekt for det, der har værdi for andre. Men forhåbentlig har man uden for gildet da også opdaget, at vi er til. Det er idealet, at vi som gilde gerne vil medvirke til at gøre livet gladere og lysere for andre. Mange husker måske, at Irma engang var en del af centret i Smørum, og at der herfra solgtes “Gildevin”. Vi havde en aftale med Irma om, at en del af overskuddet fra salget gik til gildets fond, hvorfra vi da også gennem en del år uddelte penge til velgørende formål for børn og unge i lokalområdet. Man har i Ledøje-Smørum området utvivlsomt også noteret sig gildets årlige indsats ved landsindsamlingen for Dansk Flygtningehjælp, hvor nogle af os på indsamlingsdagen har gået med bøsserne som indsamlere, mens andre har påtaget sig koordinatorrollen for hele området. Vi medvirker gerne efter evne til international forståelse. Faktisk har gildets indsats – om end i beskedent omfang

Gildets nuværende sponsorbarn, Estelle Kinmalitchevnon, fra Benin. Foto: Privateje.

– kunnet fornemmes helt nede i Afrika. Her har vi støttet tre sponsorbørn på skift, de to sidste gennem BØRNEfonden. En nok så markant indsats blev ydet nogle år efter den katastrofale ulykke i 1986 i Tjernobyls atomkraftværk i Ukraine i det daværende Sovjetunionen. Et hold børn fra det ramte område blev hentet til Danmark på en tiltrængt sommerferie, som et hold fra gildet stod for. På det helt lokale plan arrangerer gildet hvert år et bankospil for beboerne på plejehjemmet Porsebakken,

og for tiden har vi en aftale om kørsel til indkøb for en enkelt af beboerne. Det er en naturlig gildeopgave at tage medansvar i familie og samfund. Nævnes kan det vel også, at deltagelse i et hjertestartkursus for et hold af os har muliggjort en nødvendig indsats i påkommende tilfælde. Vi er mange om at bære, og mens jeg selv kun

har været aktiv deltager i noget af det nævnte, har andre bidraget på andre områder.

Utvivlsomt kunne vores samfundsindsats have været meget mere omfattende. Erkendes må det i hvert fald, at gildets "indre" liv har fyldt meget - og måske endnu mere, efterhånden som vi er blevet ældre.

Sct. Georgs Gildet 25 år. Deltagere i festen. Foto: Feodora Foto.

1. Lone Lyak	7. Ilse Nielsen	13. Jørgen Frederiksen	19. Bent Thygesen
2. Jørgen Lyak	8. Evy Quistgaard	14. Connie Nefting	20. Hanna Christensen
3. Leif Klargaard	9. Rita Laboriesen	15. Tanja Flindt	21. Arne Ståhl Ibsen
4. Ulla Frederiksen	10. Birgit Christensen	16. Kirsten Johanson	22. Finn Johanson
5. Lise Degn	11. Jørgen Degn	17. Benny Witt	23. Ole Aktor Nielsen
6. Inge Mikkelsen	12. Lonny Witt	18. Poul Erik Christensen	

Gildemøder og gildehal

En gang om måneden - bortset fra sommerperioden - mødes vi alle til et fælles gildemøde, som regel i kulturhuset. De såkaldte "gildehaller" er en reminiscens fra tidligere tiders ret loge-prægede forestillinger om den rette gennemførelse af møder med ritualer. Alle regler om, hvordan disse arrangementer skal afvikles, er nu afløst af helt frie muligheder for lokalt at give eventuelle ceremonier indhold. Gildebevægelsen er en international bevægelse med grene over hele verden, men kun i Danmark kendes begrebet "gildehal". Og indtil videre har vi valgt at fastholde denne tradition i vores gilde, idet vi mener at have fundet en form, der ikke direkte vil skræmme eventuelle nye medlemmer bort.

Festligheder

Årets store festligheder er julestuen i december og gildets fødselsdag i februar. Her gøres der lidt ekstra ud af serveringen. Alle kan godt blive sat til selv at lave festmiddagen. Det er dog kun sket et år, hvor vi brugte Søgerskolens skolekøkken til formålet. Vore julestuer afvikles oftest i vore sædvanlige mødelokaler, men også jul i skoven og på Frilandsmuseet har været prøvet. Når det drejer sig om gildefødselsdagen, tages fantasien for alvor i brug. Vi har oplevet en 60-er fest, hvor vi mødte udklædt i 60-er tøj og fik budding til dessert, konkurrerede i hulahopring og dansede til 60-er musik. Et år kom alle med kufferter, ferieudstyr og pas. I kulturhuset var der indrettet et fuldt udstyret fly, med hvilket vi tog på ferie med bureauet "Drømmerejser" til forskellige destinationer i verden og smagte på maden, hvor vi nåede frem. "Stjerne for en aften" bød på skæmt og opgaver om stjerner og stjernetegn. En aften i Det vilde Vesten blev samlingssted for udklædte cowboys og indianere og dertil hørende aktiviteter. Vi har også oplevet kulturhuset omdannet til "Smørled Kro", hvor man kunne bestille alt

fra et omfangsrigt menukort, og det blev serveret, når blot man havde valgt wienersnitset. På samme sted har vi også frekventeret danseskolen "Dansuella", der bød på både danseundervisning og smørrebrød. Nævnes må videre vores 18-års fødselsdagsfest, der naturligvis gav mulighed for at tage kørekort efter lægetjek hos doktor P. Anudil. Selve 25-års jubilæet i 2011 blev noget helt specielt. Det blev fejret i gildet med en festmiddag på Hotel Søfryd i Jyllinge med overnatningsmulighed. Alle sejl var sat til, og efterfølgende havde vi arrangeret en offentlig reception i kulturhuset. Gad vide, om vi stadig vil kunne finde på temaer for vore fester. Selvfølgelig kan vi da det.

Grupperne arbejder

Gildets største aktiv er efter min opfattelse grupperne. Vi deles i grupper med 6-7 medlemmer i hver, og grupperne mødes en gang hver måned - som regel på skift i hjemmene. Det er virkelig en åbner for kendskab, for ikke at sige venskab. Grupperne har til opgave på skift at stå for gildets fællesarrangementer. Det giver sammenhold at have ansvar for opgaver, der skal løses i fællesskab. Og det har vi efterhånden en sådan erfaring i, at et arrangement let kommer op at stå. Så bliver der plads til det egentlige gruppearbejde, hvor mulighederne er så mangfoldige, at de næppe lader sig beskrive. Men vi sørger altid for at have en drøftelse om et eller andet, der kan være godt at dele med hinanden og støtte den enkeltes bestræbelser på at nå frem til en livsanskuelse, en personlig stilling til grundlaget for sin tilværelse. Grupperne bliver aldrig til klikker, for hvert andet år omgrupperer vi os, og nye grupper bliver dannet.

Livet udendørs

Sommertiden er også tiden for udendørs aktiviteter. I nogle år har gildet deltaget i den "mølleåsejlads", som

Gildets Mølleåhold fra 1999. Foto: Privateje.

spejderkorpserne arrangerer. I primitive både, lavet af naturens materialer, sejles der fra Folkeparken i Lyngby til Rådvas-opdæmningen - og altså også af et hold fra gildet i Ledøje-Smørum. Står sommeren for døren, har der flere år været arrangeret en gildeweekend, hvor mulighederne for at nyde hinandens selskab og hittepåsomhed - også på det tidsmæssige område - har haft rummelige kår. I alt tolv gange har vi været af sted. Flere spejderhytter og sommerhuse er blevet brugt, og også kommunens egen Stavsnäs i Sverige har været hjemsted for os nogle gange. Det er helt sikkert en fin måde at være sammen på en sådan lang fredag-lørdag-søndag, hvor der fremstilles

måltider, deltages i fællesoplevelser, hygges om aftenen med tid til at tale med alle på tværs af grupperne.

Samhørighed og fællesskab

Som det forhåbentlig vil fremgå, fortryder jeg ikke den aften i januar 1986, hvor jeg sammen med min kone meldte mig ind i Sct. Georgs Gildet i Ledøje-Smørum. Vi har begge gennem årene som så mange andre oplevet samhørighed og fællesskab i gildet og glædet os over den respekt for andres meninger, der kendetegner det gode venskab i en flok, der med fantasi og virkelyst fungerer sammen.

Renovering af Tysmosegård i Nybølle

af Inge og Bent Ravn

Inge og jeg kan i år fejre tre jubilæer, 40 år for flytning til Ledøje-Smørum, 35 år for købet af tørvemosen i Hove og 30 år for købet af Tysmosegård. Vi har i Årsskrift 2007 fortalt om vort medbyggeri i Åkandehaven i 1970, men efterhånden modnedes ideen om, at vi skulle have mere jord og gerne en gård. Det ønske har måske sin rod i, at vi begge er født og opvokset på landet langt fra naboer. Fra 1975 og frem til 1980 så vi på mange ejendomme.

Vi havde faktisk efter flere måneders forhandling købt en i Kirkelte. Frederiksborg Bank, der stod som sælger, ville dog ikke vedstå aftalen, så vi måtte starte forfra. Vi så på Tysmosegård første gang i 1976, hvor den atter var på tvangsauktion, men en genbo købte den til sammenlægning med sin egen ejendom. Det skulle han måske ikke have gjort, for i december 1980 gik begge ejendomme på tvangsauktion.

Nybølle 1939. Fra venstre: Duegård, Tysmosegård og Tangkærgård. Cirkelarealet på Tysmosegårds gårdsplads er en hesterundgang. Foto: Lokalarlivet.

Købs- og salgsforhandlinger

Jeg startede købsforhandlingerne inde i Ballerup Ret umiddelbart efter, at Kreditforeningen Danmark den 22. december havde overtaget Tysmosegård. Den 1. januar 1981 gennemgik vi ejendommen. Vi vadede i sne til knæene, og det ville nok tage pippet fra de fleste, men Inge konkluderede, at hvis ikke dette blev til noget, var det slut med at se på ejendomme.

Hvad var så Tysmosegård dengang? Det var en tidligere proprietærgård, hvor en væsentlig del af jorden var udstykket til statshusmandsbrug i 1940-erne, og arealet nu kun på godt 21 ha. Heraf var kun to ha dyrkbart, idet resten var skov, mose og overdrev. I 1959 var der opført 17.000 m² drivhuse, som efterhånden var i en dårlig stand. Stalden var ligeledes i dårlig stand, det samme var tilfældet med stuehuset og en udlejningsbolig. Sideløbende med købsforhandlingerne havde vi en række tekniske rådgivere på banen, der alle mente, vi skulle opgive projektet, så vi ikke blev nr. 12, der gik konkurs; men man skal kun lytte til råd, ikke altid rette sig efter dem.

Efter mange benspænd fra forskellige sider lod vi landsretssagfører Ole Højlund udfærdige et tilbud i form af et betinget skøde, som vi fik skriftlig accept på. Et par dage efter blev Inge ringet op af direktør Allan Bonnies fra Real Kredit Danmark. Han fortalte, at der alligevel ikke kunne handles, da man havde overset, at vi først skulle forrente fra juni 1982. Jeg fik Ole Højlund med til et møde i Real Kredit Danmark, hvor han til direktøren sagde: ”Kære kollega, skal jeg forstå sagen således, at direktionen, der har underskrevet, vil møde op i byretten og påberåbe sig aftalelovens § 36 (tåbeparagraffen)?” Vi overtog ejendommen den 20. juni 1981.

Nogle dage efter mødte der et par personer op hos Inge i Åkandehaven og sagde, at de gerne ville købe drivhusene, som vi havde kalkuleret med at nedrive. I løbet

af juli fik vi forhandlet en lejeaftale med en forkøbsret på plads. Midt i august fik vi tilladelse fra Statens Jordlovsudvalg til at frastykke drivhusene, og selv om kommunen forsøgte at hindre dette, blev udstykningen godkendt af Hovedstadsrådet, og dermed var drivhusene solgt pr. 1. januar 1982. Det gav en væsentlig positiv forandring i økonomien og dermed helt anderledes frie hænder.

Projekteringen

Vi havde regnet med at investere 200-300.000 kr. i at gøre stuehuset beboeligt, men penge, der kommer let, går som bekendt også let. Vi engagerede arkitekt, Peer Haubroe, der var medlem af Nationalmuseets Særlige Bygningssyn og sekretær i BYFO, til at hjælpe os med at føre stuehuset tilbage til dets oprindelige udseende i 1812, dog under hensyntagen til nutidens krav. Vi havde i efteråret 81 og foråret 82 mange gode møder, der resulterede i mere end tyve skitser til indretning. Vi var måske vel kræsne og husker følgende udtalelse: ”Fru Ravn, er det et museum eller en bolig, du vil have?”

Vi blev langt om længe enige om indretningen, stærkt inspireret af et projekt i Bo Bedre, og der blev udarbejdet arkitekttegninger, og rådgivende ingeniør, J. F. Thorsell, udarbejdede installationstegninger og diagrammer for vand, varme og afløb. Projektet indebar, at alt undtagen tagkonstruktionen skulle nedrives og genopbygges inkl. nye fundamenter og isolering, der modsvarede datidens krav, godt og vel. Alle tegninger og en omfattende beskrivelse blev sendt til kommunen, hvor Christian Eriksen udtrykte, at man ikke var vant til et så omfattende materiale, og vi fik en del gode råd af ham og brandinspektøren om en række praktiske forhold. Det bedste råd var, at vi skulle tale med murermester, Elo Jensen, der tidligere havde arbejdet med lignende sager.

Tysmosegård 1982. Elo Jensen river det sidste bindingsværk ned. Foto: Forfatteren.

Renoveringen

Peer Haubroe indhentede et tilbud fra et Høje Tåstrup-firma, som han havde gode erfaringer med. Vi syntes, det var vel dyrt, så vi fik fat i Elo, der sagde: ”Prøv at se på Gammelgård i Ledøje. Hvis I synes om den, kan vi tale videre.” Vi fik derefter fra Elo et særdeles billigt tilbud, som vi drøftede med Haubroe, der gerne ville tale med Elo. Efter at de to havde gået rundt herude en times tid, sagde Haubroe: ”Elo ved mere om byg-

geri end jeg, så jeg behøver ikke at komme på tilsyn.” Inge og jeg havde i vinteren 1981-82 fjernet alle gulve, al gulvisolering, al isolering med spor af rotter og mus m.m., alle loftsplader, alle gipsplader opsat på skille- og ydervægge samt gravet det fine lerstampede gulv op (plant og glat som en marmorplade) for at få plads til isolering og klaplag.

I foråret 82 gik Elo i gang bistået af gravemester Charles Kjeldsen og to unge hårdtarbejdende ”drenge”. Første skridt var at understøtte samtlige bjælker med 4x4” bomme en meter fra ydervæggene. Loftsetagen stod i princippet på søjler under murerarbejdet.

Arbejdet fortsatte efter følgende princip: Nedrivning af vægge, udgravning til fundamenter, støbning og til sidst opmuring af dobbeltmur inkl. isolering i fem etaper, hvoraf nordfacaden var den sidste. Grundlovsdag holdt vi rejsegilde, som Elo havde fortalt gang på gang skulle til. Det vidste jeg godt, og vi spiste under kastanjetræerne, og der manglede ikke våde varer.

I løbet af sommeren blev det udvendige murværk færdigt, og derefter fulgte opmuringen af skillevægge, to skorstene og en muret pejs. Efter at klaplagnet og afløbsledninger var færdiglavet og alle vægge pudset, skulle vi selv i gang med al tømmer- og snedkerarbejdet, som jeg ikke turde overlade til andre.

Materialerne

Alle vinduer og udvendige døre var specielt fremstillet og kopieret fra en gammel købmandsgård i Nyborg. Vinduerne havde koblede rammer til to gange enkelt glas med kitfalse. Bryggersdøren blev en halvdør med brædderne skrammet ind over de bærende z-formede revler. Hængslerne og lukketøjet, der var håndsmedet, fik jeg af min far, der havde gemt dem. Da en sådan dør ikke kan isoleres, blev der monteret en hel indadgående dør, der kan tages af om sommeren. Det er aldrig sket. Entredøren blev en dobbeltdør med tre spejle i hver og med et vindue øverst ligeledes i begge døre. Havedøren blev udført meget lig vinduerne med en koblet ramme.

De indvendige døre blev fremstillet som en tro kopi af den oprindelige dør, vi fandt dækket af gipsplader på begge sider. Alle døre er 90 cm brede. Det var de i ældre tid, således at kisten kunne passere, da man ikke kom i kapel

dengang, men lå hjemme indtil bisættelsen. Hængslerne blev støbt hos en gørtler, og låsetøj blev købt hos Randers A/S, der fremstillede håndtag i gammel stil. Gerikter blev ligeledes specialfremstillet i tidstypisk stil.

Gulvbrædderne har jeg selv udvalgt på Odense Tømmergård i fulde længder til hvert rum. Det var råtræ 1½x7”, som jeg har haft fat i mindst 16 gange pr. stk., inden de blev lagt ned. De blev færdiglavet på et maskinsnedkeri, ikke med fer og not som moderne gulvbrædder, men med dobbelt not og løs fer (også kaldet sløjfe).

Fodpaneler blev også specialfremstillet efter gamle tegninger. De var todelte, hvor den underste med not er fastskruet i gulvbrædderne, og den øverste med fer er fastskruet i væggen. Det har den virkning, at gulvbrædderne kan bevæge sig op og ned (op til 20 mm), uden det kan ses, og uden der opstår træk.

I bislaget, gangen, badeværelset og bryggerset blev der lagt gulvtegl, 20x20 cm, anden sortering, der efter Haubroes opfattelse har det største spil.

Lofter i stueetagen samt bjælker er de oprindelige, sådan da, idet der i flere omgange har været ildløs. Min daværende gode nabo, Christian Nygård, mente ikke, vi behøvede at tegne brandforsikring, for det har aldrig villet brænde trods flere forsøg. Vægge og lofter på førstesalen er ru brædder, 1½x6”, der blev flækket på båndsav for at give et rustik udseende og være mere i takt med, hvad der var normalt for 150 år siden.

Alt inventar i bryggers, køkken og værelser er HTH 1900, og bortset fra køkkenelementerne, som vi udskiftede for fire år siden (de blev brugt til supplering i vort sommerhus), er alt fortsat i perfekt stand.

Varme anlægget er et normalt vandbaseret anlæg med radiatorer, der forsynes fra træfyret kedel, og hele huset kan opvarmes af to brændeovne og en åben pejs, hvis strømmen en dag forsvinder.

Tysmosegård. Stuehuset som det ser ud i dag. Foto: Forfatteren.

Stuehuset på i alt 240 m²

I stueetagen er der bryggers, køkken, spisestue til 30 personer, bislag, gang, badeværelse og soveværelse samt opholdsstue. På loftsetagen er der soveværelse, badeværelse samt en 45m² gildestue, som i dag bruges til kontor og depot. I den kampestenssatte kælder er der 10 m² til opbevaring af drikkevarer o.l. Under opholdsstuegulvet findes en tildækket kampestenssat kælder. Under spisestuegulvet findes resterne af en jernsmelteovn fra Vikingetiden. Den blev udgravet af medlemmer af Historisk Forening, der

også fandt potteskår m.v., som Nationalmuseet undersøgte. Da resultatet herfra forelå, var det hele dækket til og klaplag støbt. Vi har på Lofotens store Vikingemuseum set en rekonstruktion af en sådan smelteovn.

Lidt sjovt

For at få det nyistandsatte hus tørt fyrede jeg i december 1982 op på Tysmosegård nogle gange om ugen. Det passede med, at jeg kunne gøre det, når jeg var på vej hjem fra arbejde i Horsens, og hele syv gange blev jeg fulgt

hjem af politiet, idet jeg passerede Smørum Kro på det tidspunkt, hvor politiet – i mit tilfælde forgæves – var på jagt efter folk, der kørte i spirituspåvirket tilstand. Vi flyttede ind lillejuleaftensdag 1983, selvom kommunen havde forbudt os det. Vi blev nægtet ibrugtagningstilladelse, men da vi ikke skulle belåne ejendommen, var det uden betydning. I 1987 syntes kommunen, at byggesagen skulle afsluttes, så vi fik vor tilladelse. I mellemtiden havde stuehuset prydet forsiden på en reklame for kommunen, så der manglede lidt koordinering de enkelte afdelinger imellem. Først i 1990-erne fik vi forklaringen på kommunens hyppige benspænd, der havde årsag i politisk indblanding.

I den bevarende lokalplan for Nybølle Landsby vedtaget den 29. april 2009 har stuehuset fået særdeles rosende omtale, og som det eneste erklæret bevaringsværdigt. Desværre blev vor gamle stald, der ingen brug er for, og som er i en sådan forfatning, at den ikke kan forsikres, erklæret for miljøstøttende. Det betyder, at den ikke må nedrives, og nu må vi meget imod vor indstilling lade den falde sammen. Vi vil ikke investere en million kroner i en nytteløs bygning, men måske kan vore efterfølgere se en idé heri.

En stor tak

Et så omfattende projekt kommer man ikke helskindet igennem uden gode hjælpere, og vi vil især fremhæve tre, der i særlig grad har bidraget til det fine resultat.

For det første er det Peer Haubroe, der påtog sig opgaven med samme iver, som når han restaurerede herregårde. Han var den første dansker, der modtog Euro Nostra prisen for sit arbejde på Nr. Vosborg. Han var officer i den engelske hær under 2. verdenskrig. Vi var på jagt sammen morgenen efter Berlinmurens fald, og den høje mand kunne ikke holde tårerne tilbage, da han

sagde, at det, han havde håbet, men ikke turdet tro på, nu var sket. På min 50-års dag fik jeg hans violinkasse, der kunne indeholde en flaske gammel dansk og seks pilsnere. Det så ikke godt ud at komme med en nettopose, når man var på besøg på godserne, mente han, og selv ville han ikke længere få brug for den.

For det andet er det Elo Jensen, der lavede et fantastisk arbejde til en meget fornuftig pris. Han lavede efterfølgende meget murerarbejde både i Nybølle og i vort sommerhus samt hos vore børn. Han var også altid parat, når jeg havde specialopgaver hos VIP-personer. Den sidste store opgave var ombygning af et stuehus og en lade på en gård i Herlev for en rådgivende ingeniør, der ville have en bestemt konstruktion, som Elo ikke mente kunne holde. Det var en stor dag for Elo, da han viste mig, at den store pejseskorsten havde sat sig. Det var også en stor dag for ham, da en kreditforening, der gerne ville vise bestyrelsen et af hans byggerier, udtalte: ”Vi troede ikke, at man i dag kunne få lavet et så gennemført murerarbejde”.

For det tredje er det Anders Ravn, min snedkermesterbror, som Haubroe kendte fra leverancer til fredede bygninger. Vi fik ham til at lave døre, vinduer, gulve, paneler m.v., selvom han på det tidspunkt var overgået til at undervise på Teknisk Skole i Odense. En stilling han fik tilbudt, fordi han havde leveret vinduer til rektor i en for ham ukendt høj kvalitet.

Nye Genstande

af Ledøje-Smørum Historisk Forenings registreringsgruppe ved Line Ludvigsen

I dette årsskrift har vi kigget på nogle af alle de mange genstande, som vi har modtaget i 2009 og 2010. Vi modtager heldigvis hele tiden en mængde spændende genstande, som vi jo bl.a. kan bruge til vores udstillinger. Det er helt umuligt at nævne alle ting, så det følgende skal blot ses som et lille uddrag af vores samling. Har man lyst til at se mere, er man som altid velkommen til at besøge Smørum gamle Skole.

I 2009 og 2010 har vi bl.a. modtaget følgende:

Fra **Bent Jespersen**, Ledøje:

- **12 metaldåser**, idet Bent Jespersen har haft forkærlighed for at samle på dåser af forskellig art.
- **En petroleumlampe med skærm**, hvorom giver fortæller: ”Vi havde kolonihave på Bispebjerg fra ca. 1920 til 1942-43, og her brugte vi denne lampe. Senere da vi flyttede til Thorsgade, kom lampen med og var nyttig i krigsårene, hvor strømmen var rationeret. Min far var maler og kunne skaffe petroleum, så det var fint. På et tidspunkt fik min bror den (han var jo storebror!), men den stod bare i et kedeligt hjørne, så en dag syntes jeg, at det var min tur til at have den. Vi spillede kort hos hinanden, og vi havde altid lampen tændt, når de kom hos os.” I dag står lampen og pryder vores udstilling i Stadsstuen.
- **En blæselampe (a)**, som Bent Jespersen har fundet under oprydning på et malerværksted. Giver fortæller: ”Den blev brugt af malere til at fjerne gammel maling på døre o.l. Den fungerede som en

primus med sprit i beholderen. Den gav en kraftig flamme.”

Bent Jespersen har også afleveret følgende fra **Erik Petersens** (”Grønne Erik”, Ledøje) bo:

- **Et barometer med termometer (b)**, der har hængt på Kirkevej 1 fra 1930-erne til 2010.
- **Fire Richs album**, til at klistre samle billeder fra kaffeerstatning ind i. Stammer fra Erik Petersens barndomshjem i 1930-1944.
- **En salmebog**, modtaget af Erik Petersen den 29. september 1946.

Fra **Lis Pedersen**, Havrevej, bl.a.:

- **Trætrisser**, brugt som ”strikke-lise” af givers datter i 1960’erne.
- **Et cykelflag**, fra OL i Helsinki i 1952, brugt som pynt på cyklen i 1950-erne.
- **En gribekrog (c)**, fundet på Stangkærgård under nedrivningen i 1967. Kan have været brugt til at gribe f.eks. isblokke, neg eller slagtet kvæg med.
- **En nummeratør (d)**, til fortløbende nummerering af fakturaer, billetter e.l. Givers mand, der er samler af kontorartikler, har haft den i sin samling siden 1970.

Fra **Per Kierulff**, Hove:

- **Et navneskilt (e)**, ”Madsen Mygdal”, der har været anvendt på Edalgave af tidligere statsminister Thomas Madsen Mygdal.

Fra **Elin Jakobsen**, Nybøllevvej:

- **En planche (f)**, med motiv fra eventyret Fyrtøjet. Planchen, der i dag hænger i vores skolestue, har oprindeligt hængt på væggen i Hove Forskole. Givers søn, Bjarne Opprud Jakobsen, fik planchen som et minde, da forskolen blev nedlagt i 1959, og man havde færdigopført den nye Centralskole, senere Søagerskolen. Bjarne havde den hængende på sit værelse, indtil han flyttede hjemmefra i 1972. De andre elever fik andre tilsvarende ting med sig som minde.

Fra **Aase Ilum**, Æblevangen:

- **Et møbleret dukkehus (g)**, som Aase Ilum fik som barn i 1930-erne.

Fra **Anni Jørgensen**, Ledøje:

- **En urtepotteskjuler af kobber**, som giver fik til sit kobberbryllup i 1985. I dag pynter den i vores udstilling i Stadsstuen.

Fra **Steen Asger Jensen**, Skebjergvej:

- **En større samling skole- og lærebøger**, fra givers mange års virke som lærer, herunder bl.a. en hel del geografibøger, idet geografi var et af givers hovedfag.
- **Et seletøj**, som giver har fået af sin onkel, der havde erhvervet det, da en gård i Godsparken i Greve blev nedlagt i starten af 1970-erne. Seletøjets kvalitet vidner om en gård af en vis standard.

Fra **Bill Jahnsen**, Ledøje:

- **En del værktøj**, bl.a. fem tækkeredskaber, en segl, en syl, en træsigte og en **bismervægt (h)**. Tingene har tilhørt Gunnar Knudsen, Ledøjegård, men efter Gunnar Knudsens død hjalp Bill Jahnsen afdødes

søn med oprydning. Gunnar Knudsen var journalist på Brønshøj-Husum Avis, forfatter til bl.a. bøger om dansk bondeliv, men også ivrig samler af en række specielle ting som f.eks. tækkeredskaber.

Fra **Bent Vang Jensens** bo, Mosevej:

- **En skoleklokke (i)**, fra Nykøbing Sjællands Borger- og Realskole, hvor Bent Vang Jensen (født 1932) var elev fra ca. 1945-50.
- **En fyldepen**, af mærket Ambassadør Senior med indgraveringen: Bent Vang Jensen.
- **To træpennalhuse** med indhold.
- **En hel del danskbøger** og andre skolebøger.

Fra **Hjørdis Baytz**, Mosevej, bl.a.:

- **Tre glansbilledalbum**, brugt af givers svigermor, født 1904 på Fyns Hoved.
- **Et vækkeur** formet som et lille hus af porcelæn, stod på givers svigermors lille skrivebord i stuen.
- **En chokoladekande** fra 1930-erne, også fra givers svigermor.
- **Et par lorgnetter (j)**, der har tilhørt givers mormor (født 1876, død 1946), der brugte dem i 1930-erne og 40-erne.

Fra **Anny Tausø Bak**, Tune:

- **To violiner**, der har tilhørt givers far, Jens Peter Tausø Jensen, født den 8. november 1909 og afgået ved døden på Porsebakken den 17. november 1992. Giver fortæller: ”Far var udlært tømrer hos tømrer Hansen på Ballerupvej i Ledøje, lige over for centralen. Han gik til musikundervisning i København. Han har også spillet på saxofon og klarinet. I min barndom kom der nogle unge mennesker i vores hjem og lærte at spille violin. Far spillede til folkedans og dilettantkomedie, og var med i et orkester, der hed Henriksens orkester.”

- **Seks julebøger (k)**, hvorefter giver fortæller: ”Hvert år kunne vi bestille og købe julebogen i skolen, og den blev læst grundigt gennem tiderne”. Giver fortsætter med at fortælle: ”Jeg har været på mine børnebørns skoler og har læst op af julebøgerne. Men sproget måtte jeg af og til ændre lidt ved. I en af historierne blev der smadret et vindue, og mine børnebørn og deres skolevenner forstod ikke, hvilken katastrofe det var i efterkrigstiden, da man ikke bare kunne købe et nyt vindue. Det måtte efterfølges af en lang forklaring. Tiderne ændrer sig jo!”

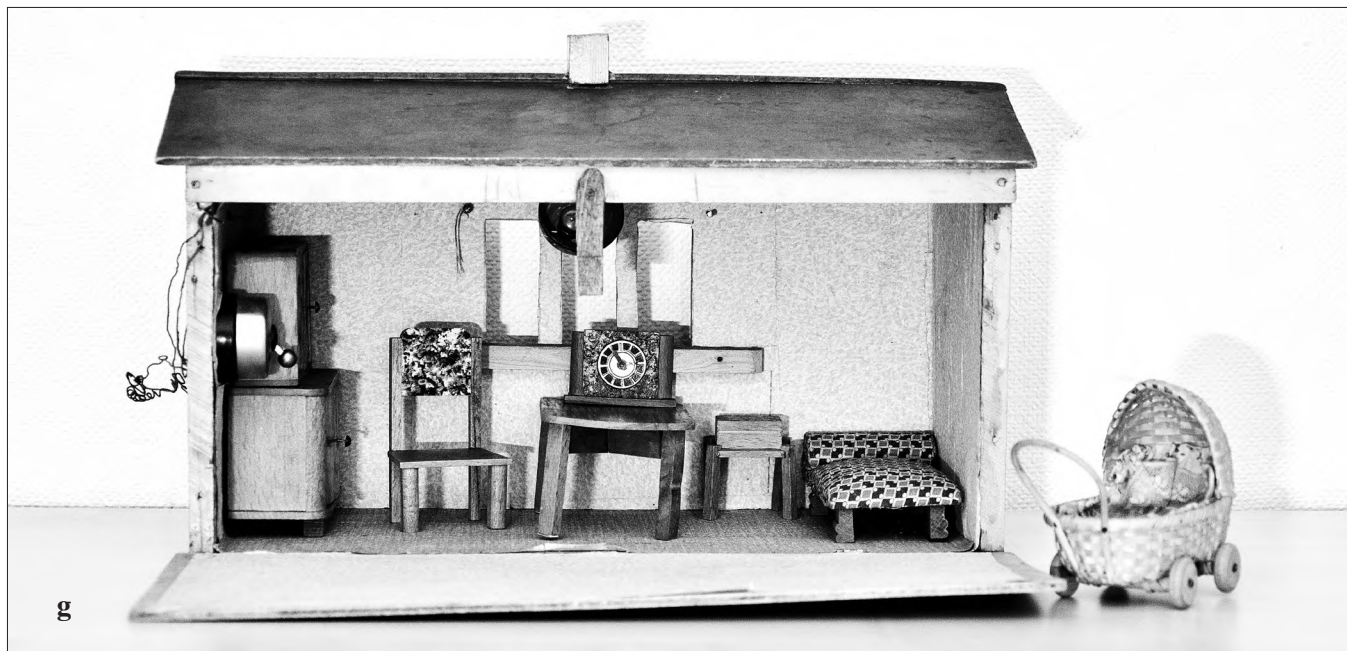
Fra **Erik Nygaard Olesen**, Rytterparken:

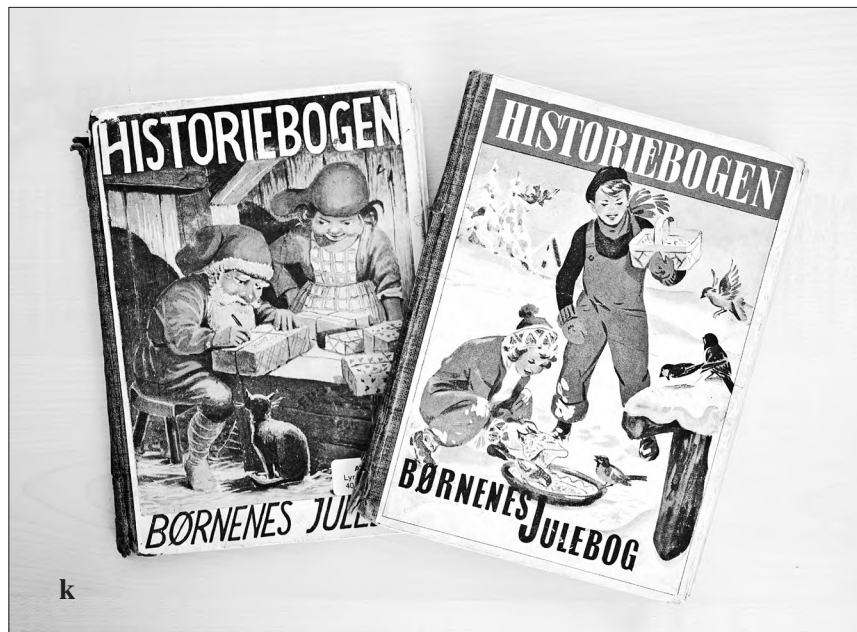
- **Et nodehæfte (l)**, der har været anvendt af givers far, der som ung i starten af 1930-erne spillede violin.
- **Et par ishockeystøvler (m)**, som giver sparede sammen til i 1951. Giver fortæller: ”De var bare sagen! Man kunne med dem på løbe fra alt og alle. Det foregik på overrislede fodboldbaner i Vanløse og Frederiksberg i 1951-56. Mange år senere med børn i Rødovre og Gladsaxe skøjtehallen.”

Vi siger mange tak til alle ”givere”, også til alle dem, der ikke lige blev nævnt her. Har man lyst til at være med til at registrere og beskrive nogle af alle de historiske effekter, foreningen modtager, eller til at deltage i udviklingen og opsætningen af udstillinger, er man hjertelig velkommen til vores registreringsaftener (datoerne ses i Smånyt).

k

l

m

Turen til Sicilien

af Erik Ziegler

Sicilien er den største ø i Middelhavet, adskilt fra det øvrige Italien af Messinastrædet. Det har været på tale at bygge en bro, der med sine 3,3 km vil have det længste spænd i verden. Men der er bare det problem, at Sicilien fjerner sig mere og mere fra fastlandet. Dette problem arbejder ingeniørerne på at løse.

Regionen Sicilien har en størrelse, der svarer til 60 % af Danmarks areal, og har lige godt 5 mio. indbyggere. Øen er opdelt i ni provinser, der igen er opdelt i 390 kommuner. Øens hovedstad er Palermo med en befolkning på ca. 1 mio. indbyggere.

Historisk set har øen været underlagt romersk, græsk, fransk og spansk styre. I 1860 blev øen indlemmet i Italien, efter at Giuseppe Garibaldi havde ledet en militær ekspedition på øen. I 1946 blev Sicilien en autonom region i Italien. De forskellige besættere – først og fremmest grækerne og romerne – har præget øen kulturelt ved opførelse af templer og teatre m.v. Der var derfor god grund til, at Historisk Forening gennemførte en rejse til Sicilien. 29 medlemmer deltog i rejsen, der foregik fra 8. til 15. oktober 2011.

Vel ankommet til **Catania** kørte vi til byen **Giardini Naxos** på østkysten, hvor vi blev indkvarteret på et udmærket hotel. Det var blevet aften. Undervejs så vi for første gang vulkanen Etna i udbrud. Den glødende lavastrøm kunne ses langt væk.

De følgende dage gik med udflugter til **Siracusas** arkæologiske udgravninger og et mindre græsk teater. Videre til **Ortigias** domkirke fra det 5. århundrede f. Kr., bygget

ovenpå det græske Athena tempel. Flere af søjlerne indgår i kirkens byggeri.

Så kom det store øjeblik, da vi skulle besøge **Etna**. Det regnede fra morgenstunden, men klarede op på vejen til vulkanen. En pragtfuld bustur, hvor det ene spændende landskab afløste det næste. Bussen blev parkeret i 1.800 meters højde, og vi trådte ud i snesjap. Det havde sneet om natten. Desværre var svævebanen lukket, så vi måtte nøjes med at bestige mindre kratere. Vulkanen Etna er 3.263 meter høj og Siciliens højeste bjerg. Det strækker sig over 40 km², og der er mange landsbyer i området. Vulkanen er ofte i udbrud, men har flere udgange. Derfor giver lavastrømmene normalt meget begrænset skade. Lavaen ligger grå og trist i ca. 50 år, hvorefter den er velegnet til opdyrkning. Fra Etna kørte vi samme dag videre til den charmerende by **Taormina**, hvis græsk-romerske teater med udsigt til Etna er betagende og absolut et af ugens højdepunkter. Byen med de smalle gader og gamle huse er et mål for øens mange turister. Og det forstås man godt.

Dagen efter tog vi til **Catania**, øens næststørste by med 306.000 indbyggere, med en domkirke med et billede af et tidligere Etna-udbrud. Det sagde mig nu ikke så meget. Det gjorde derimod **Kejservillaen i Piazza Amerina**. Villaen er under restaurering, men vi kunne alligevel bese flotte mosaikker i enkelte af villaens 40 rum. Mosaikkerne betegnes som de bedst bevarede i verden. Mon ikke mændene hæftede sig mest ved mosaikkerne af pigerne i bikini? Tirsdag aften blev vi indlogeret på et hotel i **Agrigento**, der ligger på sydkysten.

Templet i Selinunte. Foto: Holger Agerskov.

Den følgende dag gik turen til **Selinunte** i det sydvestlige hjørne og til **Tempeldalen** ved Agrigento med de tre templer, hvoraf dog kun ét er restaureret. Allerede i indkaldelsen blev det anført, at man skulle være i god fysisk form for at kunne deltage i rejsen. Og det er ikke forkert. Onsdag aften var vi godt kvæstede, da vi ankom til hotellet og havde fri et par timer. Så foreslog guiden, at vi kunne spise aftensmaden på en restaurant ved kysten. Forslaget fandt tilslutning, og vi havde en god spisning. Der var også lejlighed til at spadsere en lille tur til vandet. Så kørte bussen tilbage til hotellet, men på vejen oplevede vi at se Tempeldalen oplyst af mange projektører. Det var en fantastisk oplevelse, som vor chauffør Antonio krydrede med sine musikfavoritter i højttalerne.

Det havde været et skønt vejr. Som den engelsktalende lokalguide fremførte: ”Det er den længste sommer, vi har haft i mands minde”. Og varmt var det. Over 22 gr. Puh ha.

Om torsdagen kom vi for alvor på bjergkørsel. Bussen snørklede sig opad og opad til den lille by **Erice** i 700 meters højde. Her smagte vi på marcipan og beså middelalderborgen **Castel del Balio**. Videre til **Segesta** til et amfiteater, hvor ikke mindst Svend Waltenburg brillerede med fremførelsen af en gammel folkevise. Selv når han sang ganske sagte, hørte vi tydeligt teksten. En fantastisk akustik, bygherrerne formåede at skabe for så mange hundrede år siden.

Så videre til hovedstaden **Palermo**. Her ventede der os endnu en fantastisk oplevelse. Hvordan det lykkedes vor

chauffør, Antonio, at få bussen igennem byen til hotellet, der lå ved havnen lidt uden for byen, er en gåde. Bilerne var parkeret i to -, ja nogen gange i tre rækker, suppleret af et utal af scootere og knallerter. Færdselsregler findes tilsyneladende ikke, men man tager dog hensyn til hinanden. Og ingen får fingeren, hvis de pludselig kører ind foran bussen. Det var underholdning for alle pengene.

Fredagen gik med bytur i Palermo. Den store domkirke havde et flot ydre, men var ikke særlig spændende indeni. Det var til gengæld den normanniske domkirke i byen **Monreale**. Den indeholder mere end 6.000 m² af de smukkeste mosaikker i Italien, og der siger ikke så

lidt. Uanset hvor man så hen, skinnede guldmosaikkerne og farverne imod os. Det var et betagende syn og absolut et højdepunkt på turen.

Lørdagen var hjemrejsedag. På vejen til Catania Flyveplads rundede vi **Cefalù**, hvor vi indtog turens "sidste måltid".

En oplevelsesrig tur var slut. Successen var i hus, ikke mindst takket være en fremragende guide, Bente Toft Eriksen, (hende vil vi gerne have som guide på en anden tur) og vor fremragende chauffør, Antonio. Tak også til bestyrelsen for fin planlægning af rejsen.

Rejseselskabet fotograferet i amfiteatret i Segesta. Foto: Holger Agerskov.

Lokalarkivet 2011

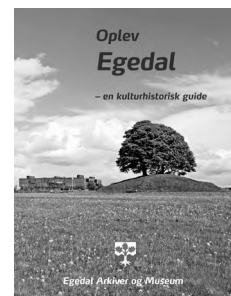
af Rolf Kjær-Hansen, arkiv- og museumsleder, Egedal Arkiver og Museum

Året i arkivet har været præget af fortsat arbejde med at registrere og overføre materialer til det nye registreringssystem, Basis. Der har været lidt udfordringer med at lære det nye system at kende, som der altid vil være, men det tegner til at blive et velfungerende system. På arkivet er der stadig mange besøgende, der opsøger historien. Det er glædeligt. Der har i år været afholdt kvartalsvise arkivmøder i Ledøje-Smørum Lokalarkiv. Arkivet har opgraderet overførslen af tv-udsendelser til digitalt medie med nyt software. Der har været afholdt to introduktioner til slægtsforskning på internettet i samarbejde med Egedal Bibliotekerne. Arkivet deltog i et tørvearrangement i Brøns Mose i juni, hvor de hornede hjelme fra bronzealderen blev fundet. For arkivets medarbejdere og de øvrige frivillige i Egedal Arkiver og Museum blev der i august afholdt en studietur til Vikingeskibsmuseet i Roskilde, hvor der udover at bese museet stod samarbejde på programmet, da vi selv skulle sejle og ro vikingeskibe.

Årets store opgave har været arbejdet med en bog om Egedal "Oplev Egedal – en kulturhistorisk guide". Bogen udkommer til efteråret og beskriver alle de historiske seværdigheder, der findes i Egedal, og lægger dermed op til, at man på cykel eller til fods opdager de mange kulturhistoriske spor, der findes i vores kommune.

Arkivet har desværre i det forløbne år mistet to af de faste støtter: Ejner Jørgensen døde kort før jul 2010 og Inge Winther i sensommeren 2011. Ejner var utrolig vidende om Ledøje-Smørums historie og især Ledøje by. Da jeg i

forbindelse med strukturreformen skulle lære Ledøje-Smørum området bedre at kende, var det Ejner, der beredvilligt stillede op og kørte rundt og viste mig egnens historiske perler og fortalte om alle de ting, man ikke kan læse sig til, men som kræver lokalkendskab. Inge var optaget af skolehistorien og arbejdede med det store materiale fra Smørum Friskole. Ved vores tørvearrangement i begyndelsen af skoleferien hjalp Inge også med lån af lurene fra Kulturhuset. De blev oprindeligt fremstillet for Inge og Knud Winther til Friskolen. Samarbejdet med Ledøje-Smørum Historisk Forening og Ledøje-Smørum Slægtshistoriske Forening og de forskellige andre foreninger, der benytter Smørum gamle Skole, fungerer forbilledligt. Så fremtiden tegner godt.

Under vikingesejl på Roskilde Fjord.

Foto: Fredi Paludan Bentsen.

Historisk Forening 2011

af Anni Agerskov og Inga Nielsen

Så er der atter gået et år, og det er tid til eftertanke. Foreningens fornemste opgave er at gå på jagt i historien efter alle de spor og aftryk, som mennesker har sat gennem tiderne. Det gør vi gennem spændende og oplysende foredrag og ture. Vi finder spor, som har betydning for, at vores samfund netop er der, hvor vi er nu.

Hvert menneske sætter sig spor, og inden for det sidste år har vi desværre mistet tre betydningsfulde personer i vores forening, mennesker, der har sat spor, som rækker langt ind i foreningens videre arbejde. Den første, som afgik ved døden efter sidste Årsskrift gik i trykken, var Ejner Jørgensen. Hans meget udførlige optegnelser om Ledøje, hvor han har boet i det meste af sit liv, danner baggrund for Erin-dringsværkstedet om Ledøje. Kort tid efter afgik Bodil Smith pludseligt ved døden. Også hun har sat sig dybe spor dels via sit arbejde i bestyrelsen for år tilbage og dels via de mange spændende efterårsrejser, hun og hendes mand, Erik, har beriget mange mennesker med. Her sidst på året afgik Inge Winther ved døden. Hun nåede i 16 år som kasserer på forbilledlig vis at tage vare på foreningens medlemmer og penge. Med sin store ordenssans fik hun sat system bl.a. i de mange skrifter, foreningen har udgivet og modtaget fra andre foreninger. Med sit altid gode humør og friske bemærkninger fik hun alle til at føle sig hjemme i foreningen. Disse tre mennesker formåede at sætte vidtrækkende spor.

Knud Remi har indtil det næste konstituerende møde påtaget sig arbejdet som kasserer, og Hans har påtaget sig at holde styr på medlemslisten. Det er kendetegnende for vor bestyrelse, at medlemmerne er så ansvarlige og samvittighedsfulde, at foreningsarbejdet nok skal glide på trods af de tab, vi har lidt. En stor tak til jer alle.

Arrangementer

I dette år har arrangementsudvalget stået for fem foredrag, der spændte meget vidt, nemlig fra ”Danmark under 1. Verdenskrig” ved Erik Helmer Pedersen, ”Middelalderhospitaler” ved Rita Holm, ”Herlufsholm Kostskole” ved Ole M. Jung, ”Siciliens historie” ved Erik Helmer Pedersen til ”Øresundstolden” ved Erik Gøbel. Det var spændende foredrag, som satte mange tanker i gang hos tilhørerne. Desuden blev der arrangeret syv rundvisninger med dygtige guider. Vi oplevede Skt. Petri Kirke, Vesterbro, Brede Værk, Rundtur i Dragør, Rundtur i København i slavernes fodspor, udstillingen ”Bag hegnet” på Furesø Museum og Nationalmuseets udstilling om Dansk Vestindien. Endelig gik heldagsturen i år til Herlufsholm og Borreby, også det blev en vellykket tur.

Igen i år har arrangementsudvalget sørget for mange dejlige oplevelser, som har sat sig spor hos deltagerne. Det lykkedes igen i år at få tilskud fra kommunen til at gennemføre den historiske bustur rundt i Egedal Kommune i samarbejde med Stenløse og Ølstykke Historiske Forening. Som de andre år blev billetterne hurtigt uddelt, og rundturene blev en succes.

Arbejdsgrupper

Arbejds- og registreringsgruppen har været samlet 17 gange i løbet af året, og der er blevet arbejdet med småforbedringer i huset og i udstillingerne, bl.a. er urværket fra det gamle ur, der har siddet på muren ud mod gadekæret, blevet udstillet i mødelokalet.

Der bliver stadig afleveret effekter til museet, så arbejdet med registreringer sluger meget af tiden. Der

har ikke været så meget tid til at forny udstillingerne. Erindringsværkstedet har holdt syv møder siden starten sidste efterår med op til 15 deltagere, og her har diskussionen gået livligt om Ledøjes forretningsliv og de mange småvirksomheder ud fra Ejners optegnelser. Desuden blev der talt om, hvordan det var at være lille barn og skolebarn i Ledøje. Planen er, at det skal ende med et skrift om livet i Ledøje fra 1920-erne til 1980-erne.

Hele året har der været åbent i det lille museum i Smørum gamle Skole den første søndag i hver måned. Det er blevet til mange besøgende, der udtrykker forbavselse og glæde over at se udstillingerne. Der er også i sommerferien blevet afholdt to velbesøgte arrangementer for skolebørn og de voksne, der fulgte med. Deltagerne var glade for at høre om og prøve at gå i skole som i gamle dage.

Den historiske rundtur i Smørumovre med indlagte bankonumre var også et meget populært indslag.

Det har også været muligt at videreføre traditionen med en efterårsrejse ved at entrere med et rejsebureau. Der er 30, der har deltaget i rejsen til Sicilien. Det er en stor glæde for foreningen, at der har været opbakning til gennemførelsen af turen og dermed til videreførelsen af en god tradition.

Som det fremgår af ovenstående, arbejdes der på mange fronter i foreningen, og mange er aktive for at kunne gennemføre det. Vi vil gerne benytte lejligheden til at bringe en stor tak til alle, der bidrager til dette arbejde, og en stor tak til alle jer medlemmer, der bakker op om foreningen og om vore arrangementer.

I slavernes fodspor. Historisk Forening på guidet rundtur i København. Foto: Fredi Paludan Bentsen.

En stor tak til vore sponsorer, der gør det muligt at udgive Årsskrift 2011

Benny Johansen & Sønner A/S, Kirkevej 8, Ledøje

Buehøjgård Møbler A/S, Hove Bygade 4, Hove

Dansk Lokalhistorisk Forening

Gartneriet Rosenlund v/Åge Jacobsen, Skebjergvej 33, Smørumnedre

Murermester Brdr. Theisen, Rugvej 7, Smørumvang

Nordea A/S (Smørum afd.), Flodvej 75, Smørumcentret

Realmæglerne, Viggo Axelsen, Flodvej 73B, Smørumcentret

Restaurant Kongemosen, Kongemosen 1, Smørumnedre

Skorstensfejer René Tausø Bak

SKP, Tømrer- & Snedkerfirma, Tørveslettevej 5, Smørumnedre

Smørum VVS, Kirkevungen 7, Smørumovre

